

65-1049

శ్రీ రత్న

వివేకానందస్వామిజీవితము

181.47392

వారిశివ

495

రత్న పురి

బాపిష్టి గానపూరిత ప్రాంతాంబుద్ధి బాపిష్టి

ప్రకటనము

Copyright Reserved

1952

[Price Rs: 3.00]

వచనగ్రంథములు

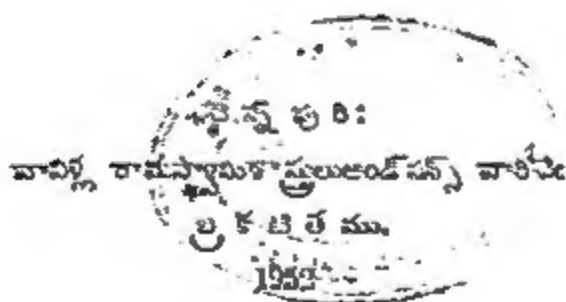
	ప్రతి 1-వ ద్వి	2
అంభోదేవభాగవతము, బాహుకవ్యంభోదేవములు ఒకటి పాఠము	9	0
" భూమి, పుష్పములు	10	8
అంభోదేవభాగవతము, అంభోదేవభాగవతములు	5	0
1 అంభోదేవభాగవతము	5	0
2 విరాటోద్దేశ్యభాగవతములు	5	8
3 శ్రీకృష్ణభాగవతము	7	8
4 శ్రీకృష్ణభాగవతము	5	8
5 శ్రీకృష్ణభాగవతము	7	8
6 అంభోదేవభాగవతము మొదలు బృహద్రామాయణము	7	8
7 అంభోదేవభాగవతము	7	8
అంభోదేవభాగవతము, విరాటోద్దేశ్యములు—		
1 అంభోదేవభాగవతము	2	8
2 అంభోదేవభాగవతము	5	0
3 అంభోదేవభాగవతము	2	8
4 విరాటోద్దేశ్యభాగవతము	2	8
5 విరాటోద్దేశ్యభాగవతము	3	0
6 అంభోదేవభాగవతము	7	8
7 అంభోదేవభాగవతము	2	8
అంభోదేవభాగవతము, విరాటోద్దేశ్యములు	3	0
అంభోదేవభాగవతము, విరాటోద్దేశ్యములు	2	0
విరాటోద్దేశ్యభాగవతము, విరాటోద్దేశ్యభాగవతము	1	0
విరాటోద్దేశ్యభాగవతము, విరాటోద్దేశ్యభాగవతము	1	0
విరాటోద్దేశ్యభాగవతము	1	0
విరాటోద్దేశ్యభాగవతము (ప్రకృతము)	0	8
విరాటోద్దేశ్యభాగవతము, విరాటోద్దేశ్యభాగవతము	0	14
విరాటోద్దేశ్యభాగవతము, ప్రకృతము	1	4
విరాటోద్దేశ్యభాగవతము	0	10
విరాటోద్దేశ్యభాగవతము	0	8

క్రీ. శ. ౧౯౩౩

వివేకానందస్వామిజీవితము

•

All Rights Reserved]

~~Cat. 10179~~

C. 10, 200 181.493092

PRINTED BY
Y. VENKATESWARA SASTRULU
of V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
AT THE VAVILLA PRESS
Madras.—1952.
3rd Edition—1952

శ్రీ

వివేకానందస్వామిజీవితము.

పూర్వమునుండి కలకత్తాలో సిన్హాయను పేటయందు కామర్షశ్రీయులు వసించుచుండిరి. వారు చిరకాలము నుండియు సకలైశ్వర్యములతో వొచ్చుచుచు చాత్యశ్వమువండును, పాండిత్యమువండును ప్రఖ్యాతి నహించియుండిరి. ఆ సంకమునకు దత్తవంశ మరియు నామాంతరము గలదు. అందు 18వ శతాబ్దమున దుర్గావరణదత్తు జన్మించెను. అతడు సంస్కృత పారసీకభాషలయుం దసామాన్యపాండితిగలవాడై న్యాయకాస్త్రపారంగతుడై విలసిల్లెను. సంపాదసౌఖ్యముల కెట్టిలోపము లేకున్నను, విరువదియైవయేటనే సర్వసంగవదిత్యాగ మొనర్చి యిచ్చటికో యేగెను.

దుర్గావరణుని భార్య బాలుడగు విశ్వనాథుని దీసికొని పెక్కు లిష్టయాత్రలు చేసినట్లెను. విశ్వనాథుడును పెరిగి పారసీకభాషయందును, ఆంగ్లభాషయందును పాండిత్యమును గడించి, సంకానుగతముగు న్యాయవాదకృత్తి నవలంబించి మంచి పేరును సంపాదించెను. భోగభాగ్యముల ననుభవించుచు, నడిగినవారికి లేదనక ముందునెమక లాలోచియక బాసభర్తములుచేసి సుహృదాత యని ఖ్యాతిగడించెను. ఏవేళజూచినను

దవయింటి భోజనమువారు బలుపురుందురు. వీరపాదాల నేరీరిగఁ
త్రేమించువాఁడు.

విశ్వనాథునిమఠములో భవనేశ్వరీదేవి, ఈమె ధర్మ కన్య
విధములు దగినవరి. ఈమె నిత్యము రామాయణమహాభారత
ములను పారాయణముచేయుచు విశేషాంశములను కంఠస్థము
చేయుచుండెడిది. ఆ పాధ్య తనకు భగవదంశమున సంభాసము
గొలుగవలయు వసుతల్లంపుచే గాతీలోని వీరేశ్వరువకుఁబూజలు
సల్పెను. సదా శివారాధనతత్పరయై ధ్యానమొనర్చుచుండెను.
ఓకనాఁ డామె ధర్మేశ్వరుఁడు లేకు పుత్రుని ప్రసాదించినట్లు
కలగనెను. గర్భిణి యగునామె శుభముహూర్తమున 1883 సం
వత్సరము జనవరి 12 న తేది, మకరసంక్రమణవృద్ధిసమున నొక
కాలుని జేజిగ్గిని బ్రసవించెను.

వీరేశ్వరునియనుగ్రహముచే గలిగినందున నాకాలునికి
వీరేశ్వరుఁ డని నామకరణ మొనర్పరి. కాని కాలునియాకృతి
విశేషములుబట్టి నరేంద్రుఁడని యతనిపితరులు వ్యవహరించుచు
వచ్చిరి. అందువలన నతనికి నరేంద్ర నామము ప్రసిద్ధమయ్యెను.
మాటలు జేర్చినది మొదలు తల్లి భవనేశ్వరీ రామాయణభార
తములలోని కథలనుజెప్పి, తాను కంఠస్థ మొనరించినవిశేషాం
శములను గుఱుకువీఁ జెప్పుచుండునది. అతోధనలే యసంతక
మతనిని జాతీయవీరునిగను, దేశభక్తునిగను నొనర్చినది. అతఁ
డేదైన పోరుకట్టినయొడల సమాధానములు నెవ్వరికినిపాధ్యము
కాదు. అట్టి సమయమున వతనిమాత 'తనయు నిట్లుని జేవిని
బ్రార్థింప నామె యిట్టి నిమ్ను ప్రసాదించె' వని యతనితో
ననును, అతఁ డంతటితో మౌనమొందును. ఇంతింకప్పుడు మొంది

కట్టకట్టి అచ్చచేసినచోఁ జిన్నీరు తలపై నిపోయును. ఒకప్పుడల్లరిచేయుచుండిన, దానిని మాన్పుటకై యాశ్వరనామోచ్చారణమునుజేసెడిది. అంతటితో వది మాని కాంతించుచుండును. నరేంద్రుడు భస్మాసురనుజూచి మిక్కిలి యోచంకమునందును, వాడు కాషాయకమంచులువలను భరించుటఁ జూచి కానును భరించి వారివలెనుండ నిచ్చుకొనును. ఎదుగువత్సరములు వచ్చునప్పటికి భారతరామాయణములలోని విశేషాంశములను దగ్గి భుజనశక్తివర్ధన నేర్చుకొనెను. విద్యయందు దెంతటిచుటుకుడనముగలిగియుండెనో, యుక్తి యాటలయందును కాటలయందును మిన్నయై యుండువాఁడు. తండ్రి యేదైన తినుటందారములకై దూకలిచ్చిన దానితో గోరీలు, బంకులు మొదలగు నాటవస్తువులను గొనెడివాఁడు. ఎప్పుడూటలయందును కానే మొదటిగలుపురు పొందువాఁడు. గొప్పధైర్యశాలి. పరోపకారి. ఒకపారి నరేంద్రుడు వాకిట నాడుకొనుచుండ పోకలైరాగివచ్చి 'జయ నీతారాం భిమం జేహి' యని యుఁడెను. అది విని తనపైనున్న కట్టయమాలు నతని కిచ్చిపంపెను. పిమ్మట దరిదండ్రులు రుమా లెక్కడ పని యడుగ పోకలైరాగి కిచ్చితి వని చెప్పెను. అది మొదలుజూచి నరేంద్రునికి లై రాగి కనుపించుట కట్టుపట్టము చేసెడిది.

నరేంద్రుఁ డోకరు చెప్పువది తనకు విరుద్ధ మని తోచినచో నెట్టివారితోనైనను నెదిరించి మాటలాడు న్యభావముగలవాఁడు. ఒకసారి తండ్రి పేకపాడలకు దానము చేయుచుండ నరేంద్రుఁ "జేల యిట్లు వ్యర్థముగ భవమును కాడుచేయుచున్నా"నని తండ్రినడిగెను. తండ్రి నాయనా! పకలప్రాణుల

కుపగరించుటకే భగవంతుడు మనల పృథులచినాడు. వారును మనవంటివారే యని చెప్పెవట. ఒకనాడు కోపముచే నరేంద్రుడు తల్లిని దూషించెను. అది యెఱిగి యతనితండ్రి యితఁ డుపయోగించినదహమణగు గోదమీద వ్రాసియుంచెను. ఆ వ్రాతచూచినపుడెల్ల నరేంద్రుడు తపతపసు చెలిసికొని వశ్యాత్వమునొంది బ్రజ్జరణఁజొచ్చెను.

నరేంద్రుడు తోడిబాలురతోఁ గ్రీడించునపు దండఱ కంటి మిన్నగ నుండును. క్రొత్తక్రొత్తగ నాటలను గనిపెట్టి బాలురకు వేర్చును. అశ్వారోహణము, శకటచోదనమున్న నతఁ నిఁగి గడుఁ ద్రియము. ఒక్కొక్కడు తాను తలపాగనుజొట్టుకొని కొఱదాను జేరియందుఁబట్టుకొని తనజోడుగుట్టములఁ దోలుచు నానందించువాఁడు. సన్యాసులను జూచి యొకనాడు తానును గామాయములభరించి శివుఁడు కావలయునను తలంపు గలిగి, యెఱ్ఱనిపట్టుదమూలును గట్టుకొని చిందులుద్రొక్కుచు, 'అద్వైత! నేను శివుఁడను. తనస్సుచేసినచో నాకుఁకూడ తలపై బడలుమోలుచునుగదా' అని యనుచు నొంటరిగఁబూర్వంబి కన్నులుమూసికొని ధ్యానముచేయుచుండును. ఆ బాలునిజూచి భువనేశ్వరి తాతగారగు దుర్దేశ్వరునివలె నితఁడును విరాగి యగునేమో యని భయమునందెడిది.

ఒకనాడు నరేంద్రుడు ధ్యాననిమగ్నుఁడైయుండ నొకగ్రామపా మనటికి వచ్చెను. అదిచూచి తోడిబాలురందఱు కేళలువేయుచు నరేంద్రుని తిన్నవి పాతీపోయిరి. కాని భగవద్ధ్యాననిమగ్నుఁడగు నరేంద్రుఁ డిదియేమియు నెఱుగడు. పిమ్మట నతనితండ్రిలు నాయనా! పర్వమున కేల తొలగి

పోలేదని యడుగ నేను పామునే చూడలేదని వరేంద్రుడు చెప్పెను. వరేంద్రుడు రామాయణశ్రవణముచే శ్రీరాముని యందు ధర్మగలిగి, సీతారాములవిగ్రహమును బూజించు వాడు, ఒకనా చోకగదియందు గూరుచుండి, లోపల గదియ చేసినాని విగ్రహముల నెదుట నుంచుకొని ధ్యానముచేయు వారంభించెను. చిద్దయింట కానకపోవుటచే నరిదండ్రు లూరం తయు నెవరి, గానుపింపలేదు. ప్రత్యేకముగ నున్నగది మూసి యుండుటను జూచి తలుపులను నెట్టిరి. బాదిరి కాని యెమియు బడలులేదు. లంతట వారు తలుపులను బగులుగొట్టి లోనికిగ ధ్యానమగున్నట్లే వరేంద్రు డుండెను. అదిచూచి వా రాశ్చర్య పడి, యతని పూర్వపుణ్యమని తలుచిరి. ఒకయోగి సంపాదము వంటిది, అనంతములగు దుఃఖములతోఁగూడినది, కాన వివాహ మనర్థహేతువు అని నుడువుచుండ విని వరేంద్రుడు దుఃఖ మూలకదుగు నీమెట్టిని దేవుడెందులకాడెనని కలుకుచు నతడు పూజించుచున్న సీతారాములవిగ్రహములను బాటవైచి శివుని ధ్యానింపఁబడఁగెను.

వరేంద్రుడు విద్యాభ్యాస మాటవయేట జరిగెను. పురోహితుడు మంత్రముతో బలపమును గట్టించి కుడి చేతితో ఆ అలు వ్రాయించెను. నాడుమొదలతడు చాప చంకఁబెట్టికొని యాకలమునుబట్టికొని బడికివెళ్లువాడు. అతని కచ్చట దుష్టసహవాసము కలుగుటచే ఒడిపంపుట మాని యింటివద్దనే వేటోకయుపాధ్యాయునిచే జదివించిరి. ఒక సంవత్సరములోపలనే చక్కగ జదువ వ్రాయఁగలిగెను. 1869-లో వరేంద్రుని వివాహ కార్యప్రసాదకత్తు. (తనమరణా

వృద్ధులందు మహాభారతమును జదువుచుని బాలురతోఁ జెప్పెను. ఎవ్వరును జదువ లేకపోగా వరేంద్రుడు భక్తిక్లాసములతోఁ జీత్రం దాత్రైక్యమునందునను విషయముగల గరుడభుష్టమును జదివెను. తాత చునుచురి నుత్తరువకను బొందగలవని నుపేసెను. ఏడవజేడు వచ్చుపరికి ముగ్ధబోధవ్యాకరణమును, రామాయణభారతములందలి విశేషభుష్టములను గంకఘ మొనరించెను.

వరేంద్రుఁ డేకసంధ్యాగ్రాహి. అల్లరిచేయువాడయ్యును గురువుజ్ఞున దోకపారిచివిన నట్లే తు, వ తప్పుకుండ నొప్పు చెల్లెను. రాత్రియందుఁ దనబంధువగు నొకమునునలితాత యొక్క వరేంద్రుడు చరుండువాడు. ఆతాత సుస్మృతభాషా నిధి యగు సమరకోశమును జెప్పెను. వరేంద్రుడు వానిని గంకఘముచేసెను.

బాలురకు నాయకుడగు వరేంద్రుడు మకరసంక్రాంతి దినమున గంగాభవానిని బూజించు దండ్రి యనుమతిఁగొనెను. బాలురందఱును గావలసినదస్తువులకై కొంతద్రవ్యమును గ్రహించి తాను ముందు నడచుచుండ బాలురందఱు లేదు యుత్సాహమును వెలిబుచ్చు గొన్నిదళాకలనుబట్టుకొని బాకులుతీరిపోయిరి. గంగాభవానిని బూజించిరి. వారితోఁ దిరద నింటికివచ్చెను. చెడుగుడు, గోలిలు, కుస్తీలుబట్టుట మున్నగు ఆటలయందు దీర్ఘాహముకలవాడయ్యును బోరాట మనిన నేవగించువాడు. బాలురు పోరాడుకొనుచో వారి నడుదు నరసింహమువలె నిరుపక్షముల వారితగవులను చీర్చువాడు.

వశేంద్రుడు 1370 (అవగా దనయేడవయేట) భువనస్థరమున నీశ్వరచంద్రవిద్యాపాగరునిబడిలో మొదట ప్రవేశించెను. ఏపాతమునైవము బోక్కపాఠి విని గ్రహించువాడు. లేళ్ళనడమయచుంతయు దోడిబాలురతో రామాయణభారత కథలను, శ్రీదావిశేషులను జెప్పుచు గాలము గడుపుచుండును. ఒకవాడు లేకగతిలోఁ బాతములు జరుగునపుడు పిల్లలతో మాటలాడుచుండ సుసాధ్యాయుఁడు వారిని చూచిరి నిటువల్లెచ్చి ప్రశ్నలడిగెను. అప్రశ్నల కన్నిటినియుండుచెనుకలుతమపుకొనక కరియైకసమాధాన మిచ్చెను. పెక్కువిషయముల బోక్కపాఠి గ్రహించుకత్తిగలవాడు. మొదటఁ బరభాషియగు బాంగ్లమును జనువుట కిష్టములేకపోయెను. కాని పితరుల నిర్బంధముచేఁ జదివి యిచ్చెకొనెను.

పాతకాలలో నొకయుసాధ్యాయుఁడు వీటికమాటి బాలురను గొట్టువాడు. ఒకనా దోకముదుడగుబాలుని శిక్షించుచుండ బాలురందఱును గొల్లున నవ్వరి. వశేంద్రుఁడును నవ్వెను. అందువలన సుసాధ్యాయునకు దోకమునచ్చి నవ్వెనని చెప్పుమని వశేంద్రుని కొట్టపొగెను. ఎంతకొట్టెనును వశేంద్రుఁడు బదులుచెప్పలేదు. అంత చెవిదట్టుకొని గుండపై కెత్తెను. చెవి నుండి రక్తముకారుచుండెను. అట్టిపరుయమున నీశ్వరచంద్ర విద్యాపాగరుడే తడభక్త వచ్చియుండెను. అదిచూచి యుసాధ్యాయుని మందలించెను. ఎటువంటిదానినైనను దవకు న్యాయ మని తోచినదానిని వదలువాడు గాఁడు.

బాలురపండితును గూర్చుండఁజెట్టుకొని సన్యాసులు చేయుకార్యములను, బారిచేకొటమములనుకూర్చి చెప్పెను.

సాము ద్విశాస్త్రజ్ఞుఁ డొకఁడు రామ పర్యాసేయుగవని చెప్పెనని
బాలుకచేతులను బాలి వారి విధముగఁ జేయుడని జ్యోతిష
మును చెప్పించుడును. ఉత్తములగు మహర్షులు హిమాలయ
మున సంచరించుచు, నీశ్వరుని ధ్యానించుచు నిర్వికారముతోఁ
గలము గడుపుచుండు దని వరేంద్రుఁడు కలుగుచుండును.

వరేంద్రుఁడు బాల్యమునుండియు మూఢవిశ్వాసములను
వస్తువాఁడుగాఁచు. బాలి యనినను, దయ్యమునినను బానిని
బాప్తమును, పుత్ర్యక్షమున నస్తునుగాని గ్రంథములందలి
యప్రమాణములను గ్రహింపఁడు. విశ్వసాఘ్రుఁడు మధ్యపరగ
గాలలోనున్నప్పు డతనియింటి కేలేకులు పండితులు వచ్చు
చుండెడివారు. వారు చెప్పెడివిషయములను గమనించుచు
వరేంద్రుఁ డందుజోషము లున్న వారితో వాదించుచు గ్రంథ
స్థములగు పెక్కులు ప్రమాణవాక్యములను తెప్పరివారు.
వచ్చిన వృద్ధపండితులు వరేంద్రుని ప్రతిభను మెచ్చుకొని
యోదర్శపురుషుఁడ వగుడనని యాశీర్వాదించిపోయిడివారు.

వరేంద్రు డొకనాడు దీక్షయాత్ర కై శివవిగ్రహములు
గొని మిక్తునితో వచ్చుచుండ చీకటిపడెను. అప్పు డొకఁబండి
క్రింద మిక్తుఁడగుడ సిద్ధముగనుండ నది గమనించి యొడదను
తోలగించెను. పదిమంబత్సరముల ప్రాయమున మిక్తుల గొండ
జీతో నాకాప్రయాణముచేసెను, మధ్య నొక మిక్తు డస్వర్ణ
రేచే నాడదనయందు మురివిస్తననుచేసెను. అంతట నాడెనులు
శుద్ధముచేయుమునని కాని బాఁబరు ధన మొసకెనముగాని యది
మాచల్ల కాదని నిరాకరించిరి. అట్లుంప విష్ణు వొడ్డుచేర్చుమని
సావితులు మఱొక మార్గమునకుఁ దీసికొనిపోవుచుండిరి. అదిగని

నరేంద్రుడు నానదూకి యొద్దకుచేరి యాచారినివీపుచున్న
 సింహులకు చెల్పెను. వారు నామీకులను చెవలెంబ వారు బాంబర
 నొడ్డుకు జేర్చిరి. మిక్కిలంబలు నరేంద్రునిసాహసమును బొగ
 డిరి. ఇతనికి పదునాలుగేండ్లయినాడన నొకనాటకమును గ్రామస్థు
 లంక్షలుగలసి చూచుచుండిరి. అప్పు డొకనటకునకువారంటు
 నొకడులేచ్చెను. అప్పుడు నరేంద్రుడు తనమధ్యమునుండి
 నాటకమునకు విఘ్నముగొలుచే పాము ఇది సమయముగాదని
 యటువ కంటలు నేగ్గివముగఁ గళలికిరి. అతడు తొలగి
 పోయెను. పురంత్రము సరిగ్గనుమనిన తల్లియొకచేకమును
 బాటించెను. ఒకయాంగ్లేయనాకను చూడవలయునని రేలంపు
 గదిగి మిక్కిలమనులిపత్రమును దెచ్చని నరేంద్రుని కొరికి.
 నరేంద్రుడు స్థానికొద్దోగిని బాడ నేగ ద్వారపాలకుడు
 నిరాకరించె. అంతట నరేంద్రుడు ద్వారపాలకుని కను
 మొఱగి మిత్రాచారిని తొనికేగి యుద్దోగిని దర్శించి
 యనుమతిపత్రమును గొని తోడలినుండి వెలికి వచ్చెను. ద్వార
 పాలకు డెట్లులోకి జొచ్చితి వని యడుగ వాకు నిండ్రకాల
 విద్యలెరియుననిచెప్పి యతని పరిహసించివచ్చెను. నరేంద్రుని
 బుద్ధి యెంత యధికమయినదో శరీరబలమును సంతయధికము
 గలవాడు. అతడు ప్రత్యేకముగ వ్యాయామసంఘమును
 స్థాపించి యితరులకు నేర్పుచు, తాను మఱియొకకుస్త్రీసాము,
 మొదలగునని చేర్చుకొనుచుండువాడు. వ్యాయామప్రదర్శన
 మందు రచనకళమును బహుమానమునొందివాడు. నరేం
 ద్రుడు తననాకృత్యము మెజయ పెట్లు చిత్తవిచిత్ర
 రేకముగఁ గథలుచెప్పుచుండునో, యట్లే వంటయందును

వివిధములగుపిండివంటలను చేసి బొలుబొలుచెట్టి వారిపొగ ద్రవము
జొంది యానందించుచుండువాఁడు. 1879-వ సంవత్సరమున
మరలఁ గలకత్తాపవచ్చి పాతకాలలో ప్రవేశించి మూడు
సంవత్సరములు చదువవలసినవిద్య జ్ఞానమేదాదిలోఁ జదివి
ప్రవేశపరీక్షయందు తృప్తిముగను బ్రీక్షలై తండ్రి విశ్వనాథుని
వలన గడియారమును బహుమానముగా పొందెను. వరేంద్రుని
గార్తము శ్రావ్యతరమైనది. కాన దానికి దగిన సంకీర్తవిద్యను
ప్రత్యేకముగ సుపాఠ్యాయునిచే నింటనర్థవత్వాసముచేసెను.
ఫిర్రోలు, జాత్రోనియమును చాయించుచు గొంతెత్తిపాతినచో
శ్రోతలు సరవళులై వినుచుండును.

వరేంద్రుఁ డాటపాటలతోను, విసోదములతోనుగాలము
గడుపుచు ప్రవేశపరీక్షయందు బ్రీక్షలై కళాశాలయందుఁ
ప్రవేశించెను. పాఠ్యగ్రంథములనేగాక యనేకములగుప్రమాణ
గ్రంథములను, పాశ్చాత్యదేశచరిత్రలను, పాశ్చాత్యరీత్య
శాస్త్రము, తత్వశాస్త్రములను జదివి ప్రావీణ్యము గడించెను.
పాతకాలయందలి చర్వాసంఘములయందు తనవాక్యోరణిని బల్లి
నీ యాసంఘమున కొకనూతనవిశాసమును దెచ్చెను. కళాశాల
యందు జనుగు నేయత్సవమునందైనను వరేంద్రుఁడు చక్కగ
మాటలాడుచు సుపాఠ్యాయుల మెప్పువడయుచుండును. ఒక
యూపాఠ్యాయుని వీడ్కొలుపందర్పమున నతని గుణగణాదు
లను ప్రసంగిం నాపథ కధ్యక్షతవహించిన మహావక్త్రయగు
మరేంద్రనాథదేవర్తి వరేంద్రునికృత్యభోరణికి మెచ్చుకొని
పొగడి భారతదేశమున విష్ణుమించినవక్తలు లేరని చూచెను.
ఏగ్రంథమునైనను పాఠముగాఁ జదువకయే యుండలిషయ

మును గ్రహించుకొనగలవాడు. తాను చేడుపునట్టి గ్రంథమును మొదట కొంతచదివి తరువాత నక్కడక్కడ చాలి యా విషయము మాహించువాడు. కొన్ని విషయములలో (వేదాలలో) మొదట కొంచెము చదివి చివరకు క్రితచదియందలివిషయమును దెలిసికొని చారపాటులేక చుట్టకొనిగలవాడు. కాబట్టియే పెక్కు గ్రంథములను కొద్దికాలములోఁ జదువగలిగెను. ఒకప్పుడు విద్యావేత్తయ్య, తత్వశాస్త్రనిపుణుడును, కళాకాలావ్రధానోపాధ్యాయుడునగు 'హేస్టి' యను వరుడు నరేంద్రుని తత్వజ్ఞానమునకు వింతపడి పెక్కు కేకములు దిరిగితినిగాని నరేంద్రునివంటి ధీశక్తిగలవానిని ఇప్పటివత్వవేత్తలలో గూడఁ జూడలేదు అని వచించెను. అతఁడే రామకృష్ణుని విద్యానుభవములను నరేంద్రునకుఁ దెల్పినవాడు. నరేంద్రునకు తాను జదివిన గ్రంథమునుగాని, విన్న విషయమునుగాని చర్చించుటయందు నిచ్చ యధికము. వరోహకారమును తనవలన గాకున్నను నితరునిచేతనైన జేయించ పాదుర్థముగలవాడు. కాబట్టి యతనికి విద్యాభ్యాసకాలమున గ్రంథజలనమునకు కరోహకారమునకును కాలము జరిగిపోవుచుండును. గరిష్ఠకుముందు కొద్దికాలముమాత్రమే పాఠ్యగ్రంథముల నచూచాత్రము చేడుపువాడు. అతఁ డెల్లప్పుడును చుడుకులేనముగలిగి యుత్సాహముతో నుండును. అతనికి విద్యతోదు యావనమును కహాయపడెను. ఆజానుబాహువులు వికాలవక్షము నున్న తక్షణములు విస్తృతముఖము వికాలవేత్రములు గంభీరభావము, బ్రహ్మచేజస్సుగలవోసలు దృఢకాయమును చూచు

అటుల వట్టి యోగినించుచుండును. విశేషించి వక్ష్యత్వము
కంఠమాధుర్యమును మఱింత తోడ్పడెను.

పట్టచరీక్ష రేపు జరుగును. నాచువేకువ వరేంద్రుడు
విద్రనుండిలేని భగవద్భాగవతమువరించెను. సుష్టుమువద్దకువచ్చి
నిలచెను. తటాలున పఠనిమనమున నానంద ముద్భవించెను.
తనంతట నోటనుండి భక్త్యములు బయలుదేరెను. మధురస్వర
మునఁ బాడఁజొచ్చెను. దానిని విద్యావృంధులందఱు మేల్కొను
నప్పటికిఁ బుత్రపాత్రులైనరేంద్రుఁ డెవఁట నిటవఱచి
యుండెను. అతనిగాకము దిని యానందరసమును గ్రోలిరి.
ఒకడ మఱియఁ బాడ నారంభించెను. తాలురు చరీక్ష కన్నీయు
జరిపిరివా యని ప్రశ్నింపఁ జరిపిరి నని బదులుచెప్పెను. కాని
యొకవిధముగఁ బరభ్యాసముగ నుండెను. అదిగని సహ
భ్యాయులు కాగము నడుగ “నాకు ప్రాచీనచింతయముల
యందు తోతగలిగిన దనియు, సన్యాసము శ్రియమైనదిగ
గాన్పించుచున్న దనియు” నుడిచెను. అది విని విద్యావృంధులు
నివ్వెఱచడి, పక్షిదేశ్వరమున ముదునదిభాగవద్రస ముట్టిరికి
దెచ్చిన దనియు విచారచడిరి. అముమఱియే రామకృష్ణచరమ
మాంస. అతనిఁగూర్చి యనేకములగుప్తోత్తములను వ్రాసి రమ
ణీయముగఁ పాడఁ జొచ్చెను. వరేంద్రుడు అహమద్ ఖాన్,
వేణీగుప్త యనునుప్రసిద్ధగాయకులవద్ద 4, 5-వంశత్పరములు
గానభ్యాసముచేసెను. విద్యావృంధులు తరగతిలో నుపాభ్యా
యులు రాసిసమయమువందు సితనిచే బాదించుచుండుదు. ఒక
సమయమున వరేంద్రుడు పాచుచుండ నుపాభ్యాసుండువచ్చి

యాగావమాధుర్యమునకు ముదమంది కాగిలించుకొని కొని యాడెను.

వరేంద్రునిచక్కదవమును, విద్యనుజూచి పలువురు యెను కుమార్తెల నిచ్చెక మనియు నతని కున్నతవిద్యాభ్యాసమునకై లండను కేగ భవము నిచ్చెకమనియు విశ్వనాథునివద్దకువచ్చిరి. విశ్వనాథుడు రైయల్పించియు కుమారునిమనస్సు మూర్ఖులక పోయెను. వరేంద్రుడు బ్రహ్మసమాజమునఁజేరి భగవంతుని లక్షణముల వెల్లెగెను. భగవంతునిప్రార్థించినచో పాపములై భక్తునకు సంబంధ మాయగలదని నమ్మకమును పొందెను. భగవత్సాక్షాత్కారములేచినినము వ్యక్త మని యలెడు లెలుడెను.

వరేంద్రునికు యావసమారంభమయినదిమొదలు కార్తి యందు నిద్రించునపుడు వరే శ్వర్యయు క్తమై కళత్రపు త్రాడులతోఁజూడిన సంపాదకత్వ మొకటియు, సర్వసంగ కరిత్యాగ మొనర్చి దేశములు ద్రిష్టుచు లభ్యమైనది భుజించుచు మోమోపేక్ష చే ముఖమిరహితములై యానందించుచున్న సన్యాసాశ్ర మొక్కటియు, గన్నులయొదుటఁ గన్పట్టుచుండెను. ఈరెంటిలో నేది గ్రాహ్యమో, యేది యగ్రాహ్యమో యని విచారించుకొనెను. చివరకు పూర్వమునీర్ధాంతముల నొనర్చు కొని సన్యాసమే చిగ్రాహ్య మని నిశ్చయించెను.

భగవత్సాక్షాత్కారముగలుగునని బ్రహ్మసమాజమునఁ జేరెను. అప్పుడు వరేంద్రునితోడి నెరమేలేదు. అది చదివి మహర్షి దేవేంద్రనాథుఁ డుత్తముగరుడని వినియును, నొకఁని దర్శించి యుండుటంజేసి యతనికడ కరిగెను. అంతికిగురుకి

భాగవమునుండి లేచుచుండెను. తద్వారా "స్వామీ! దేవుని దర్శించితిరా" యని వరేంద్రుడు ప్రశ్నించెను. దేవేంద్రుడు "పుత్రా! నీది యోగదృష్టి" యని హెచ్చరించెను. అంతట వరేంద్రుడు వికాశతో భగవంతుని సందర్శింపలే దని నిశ్చయించి చుటలేదు. దేవుని చూడజాలనిదిగా వేదములును, శాస్త్రములును విద్యుదయోజకములు. భగవంతుడు దసురాలకున్నచో చూచియే తీరవలెను అనుపంజరముతో నెందఱుతో మరొకాచార్యులను దర్శించెను. భగవంతునిచూడగలవాడెవ్వఁడు గలఁడు! కడకు రామకృష్ణుని తమిళుక్రుదగు మరేంద్రనాథునింటదర్శించియున్నప్పుడు, అతనుహంస తన్నుదక్షిణదేశ్యమునకు రమ్మనిదెప్పినమాట స్మరికిరాగా, వరేంద్రుడు రామకృష్ణ దుమహంతుడు దర్శింప వలెటికి వెళ్లెను.

శ్రీరామకృష్ణుడు వరేంద్రుని జాతకవేళ కూర్చుండ నియమించి పంజరవము గాదింపుమనెను. వరేంద్రుడు కొన్ని కీర్తనలను పాడెను. కిన్నట చేయిచట్టకొని వరేంద్ర వేదాంత స్థలమునకు గొంపోయెను. కిన్నీడు కారుచు రామకృష్ణుడు "వత్సా! ఎంతకాలమునకు వచ్చితివి! ఇంత నిర్దాక్షిణ్య మెందులకు గల్గె! నీకొంతకు చాలకాలము చేనియొంటివి. రాగములను నీచభాషణములను విని కోసితివి. నాయోల్లాను భవమును బ్రపంచము వస్తువికై నిరీక్షించుచుంటివి. ఇంక నీకోముచ్చటలాది నాయోవేదవను మాన్ముకొందును." అని వరేంద్రుని కింపుగ మాటలాడెను. వరేంద్రుడు చెప్పబడెను. మఱునాడు వరేంద్రుని, "స్వామీ! నీవు పక్షల మధ్యఁబరువట్టి వరనారాయణుడవని నాకు తెలియును." అని పలుకరించి

మధురావారములభరింపఁజెట్టి వజ్రల శీఘ్రముగ నొంటరిగ రమ్మని వలెండుని ముఠింపఁజేసి సంపాదించి వలెండుడు పాడినీర్లవమును, వలెండుడు వచ్చుచున్నాడని భయంతో చార్ల పాక్ష్యపులులును రామకృష్ణుని వలెండునిపైఁ బ్రేమ గల్గించెను. అతనియొడఁబాటుకొల్పక కర్ణధరితానందమును వనములకేగి నొకమూలచేరి “వలెండు! నిన్నుఁజూడక వనలేను. రమ్మ” అని కలఁగించును. వలెండుగొనుభయపందరి బ్రహ్మ లేకమును జూచి భక్తులతో నానందముగఁ జెప్పుచుండును.

వలెండుఁ బ్రేమయజ్ఞముచే కరవహంబుడ కరిగినో, యిది స్థితిపడెను. పైగా రామకృష్ణుడు రాను పాడినవ్రతు పారవశ్యమున మైకుజుతుడును, బ్రహ్మసందపారవశ్యము, సవరక్షలగుంథాచుడును సుపుటయో, రాను భగవంతుని కూచిరిరా యని ప్రశ్నించినవ్రతు, “బాను, నిన్ను కూచుచున్నట్లే భగవంతునిఁ జూచుచున్నాను. నీకంటె స్వప్నముగఁ జూచుచున్నాను. నీతో మాట్లాడినట్లే భగవంతునితో మాట్లాడుచున్నాను. భగవంతునికై కరితాముగలిగి మాదికలతో నెల్ల రును జూడవచ్చును.” అని కలికవరమును కలంచుచు “నితఁడు నిజముగఁ గనుగొనెను. ఇతని సుఖామణములును, చేష్టలును జూడ పిర్చివానివలెఁ గాన్పించుచున్నాడు”. అని తలఁచి యతని గురువైగ భావించక నిత్యకృత్యములతో గాలముగడపెను.

ఇట్లు కొన్నిరోజులు గడవ నొకనాఁడు రామకృష్ణుని కడకు వజ్రల వగెను. రామకృష్ణుడు వీరేశ్వరనిఁ రసయ్యపైఁ గూర్చుండఁ జెట్టకొనెను. దెప్పరాకృత వలెండుని దర్శించెను. లోలోఁల వేదియో గొడుగుకొనెను. వలెండుఁ దది చూచి

మునుపటివలె నేనియోచేయునని యుపకొనుచుండెను. యీ గాలములో రామకృష్ణుడు తనకుడికాలి నతనిపైఁబెట్టెను. వరేంద్రుఁ డంతటి శరీరబలముగలవాడయ్యెను నాథారమును పహింస లేకపోయెను. చూచుచుండఁగ నే సకలరస్తువులతో నాగృహము తలక్రిందులుగ దిరుగుచున్నట్లును, తనతో గూడ ప్రపంచమంతయు లీనమయిపోవుచున్నట్లుగను దోఁచెను. ఇక మృత్యువుకన్నదని భావించుచు “స్వామీ! నాకు పితరులున్నారు. క్షీంభుడు” అని అప్యారంభత్యమునఁ బలికెను. అంతట రచమహాన సర్వము దనమునదేత వరేంద్రుని హృదయమును నిమురుచు సకాలముక సర్వము పనుకూడు నని పలుకుచు దివ్యకృష్ణి నొసఁగెను. అప్పుడు రచమహాన దీరేశ్వరుని సతనివ్రూర్వకవస్త్రపుత్తమును కూర్చియు, నాతని యుద్యమమును కూర్చియు, నాయుఁబడిమాణమును కూర్చియు కెక్కులు ప్రక్రించెను. అన్నిటికి వరేంద్రుడు సదుత్తరము నొసఁగెను. అంతట రామకృష్ణుడు వరేంద్రుడు భ్యాపిసిద్ధుఁడనియు, నాత్మక్షణ్య యనియు, నంతమున యోగముచేఁదనువును త్యజుండుగఁ దనియుఁ జలఁచెను. పిమ్మట వరేంద్రుడు స్వములై సర్వమును యథారీతిగఁ గల్గొని యిరిసిప్రతిభావికేతమునకు వింతెఱింది యతనియనుమతి గొని మణిలదచ్చెద నని చెప్పి వెళ్లిపోయెను.

వరేంద్రునిగుణములు రామకృష్ణనిమనమున నాలుకొనెను. అతనిచూడనిచో పరిపరివిధములు నొంటరిగ విలపించును. శిష్యులసముక్షముక వతనిని వర్ణించుచు. కాళికాదేవి కడకే యాతని రప్పింపుమని ప్రార్థించును. ఇట్లుండ నొక

నాడు నరేంద్రుడు యమహంసవర్ణకు వచ్చెను. అతనిని చూచి రామకృష్ణుడు యవశుడయ్యెను. "ఏల ప్రతినిమిషమును చచ్చుఁ దలఁచెదను అట్లు భావించుచున్నచో జడధరకునిగలిమి కుచ్చును" అని నరేంద్రుడు బలికెను. "నారాయణుని, నీయంతరాత్మను శ్రమించుచున్నా వని నాకు మాత్రం దెప్పినది. అట్లుగానియెడల నిన్నుఁ జూచిన రోతగలుగదా" యని రామకృష్ణుడు బలికెను.

రామకృష్ణుఁ డెంత తన్ను శ్రమించినను నతనిని గురువుగ నంగీకరింప నరేంద్రుని కింపు నిశ్చయము కుడువలేదు. అయినను రామకృష్ణునివర్ణించుటకై కలుపాఠలు పోవుచుండెను. "కేవలచంద్రమేనుడును, విజయకృష్ణగోపాచరియు నొక్కొక్కజ్ఞానముచేరిన గొప్పవాడుగాఁగా, నలక్షావతిపూర్ణుడవగు నిపు యక్కఱో ప్రవీణమై వెలుగొందుడు." వన్న వరమహంస చాక్యము నంగీకరింప లేదు బ్రాహ్మణమాటమునఁ తేరినవాడయ్యెను విగ్రహారాధకులను విచేకసూయ్యులని నిందించెను. కారీసమాారాధనఁడగు రామకృష్ణునే యుపాసారి విగ్రహారాధన విషయమునఁ జర్చసలిపి వివరించెను. అంతఁ బరమహంస "విగ్రహారాధనగుణారాధన యనియు, నిది నిర్గుణ బ్రహ్మసాక్షి లోకమునకు బ్రథమసోపాన మనియు, బ్రతివాడును నిర్గుణ బ్రహ్మసాక్షి లోకమును బొంద కత్తులు కారనియు;" జెప్పెను. అందులకు నరేంద్రుడు, విరాగజ్ఞువచ్చినంతమాత్రమున మీ కారీమాత్ర సిద్ధాంతము నంగీకరింపవలయునా, యని నిర్భయముగఁ బలికెను. "త్వరపదకుము నరేంద్ర! జగత్తాత్రులు పురించి మరితపించుదినములు రాగల" వని చెప్పెను.

ఒకసారి వరేంద్రుఁ డత్యైతరవాచము నిఁగించి “కను
పించుచున్న యాపాత్రయు నీ యావనమును, వీవును నేనును
బ్రహ్మనేయంతయు బ్రహ్మయేవా!” యని చరిహనించుచుండెను.
అప్పుడు రామకృష్ణుఁడు “వత్సా! ఏమనుచున్నావు” అని
చలుకుచు నాతని చాకి సమాధివిష్ణుఁడయ్యెను. వెంటనే
వరేంద్రునికి బ్రహ్మచమందంతటను బ్రహ్మమతస్య ముజేసియు
గొప్పించెడు భోజ్యము భోజనపాత్రయు భోజనముకెల్ల
తల్లియు, భుజించుతానును సమస్తము బ్రహ్మమయమై గోచ
రించెను. ధర్మము దృఢృచ్ఛశక్యముగఁ గాన్పించెను. కొంత
కాలము గడచినవెనుక వరేంద్రుఁడు ద్వైతమును సర్వ
వించెను. అత్యైతరతత్వము వరేంద్రునకుఁ బ్రశ్నయమయ్యెను.
రామకృష్ణునియందు భక్తి యధికమాయెను. కాని యీకొన్ని
కరియలుచేసినుగాని గురపుగ నుగ్గిరించరాదని నిశ్చయించి
రామకృష్ణుఁ డింటలేనిపదయమున నతనిశయ్యక్రింద నొక
రొంగుమునుదెట్టి యెలుంగవల్లు వరేంద్రుఁడు గూర్చుండిను.
రామకృష్ణుఁడువచ్చి శయ్యపైఁగూర్చుండెను. దేహము మంట
తెత్తెనుగ్గరించెను. తటాకులు బాన్పునుండి లేచెను. శిష్యుఁ
డొకఁడు నేడని పురుగున్న దేమో యని కడకనంతయు చిది
రించెను. అందుండి యొకపెండినాడెము పడెను. ఇదంతయుఁ
జూచుచు వరేంద్రుఁ డూహించెను. ఇది యిచ్చటి కెట్లువచ్చె
నని రామకృష్ణుఁడు చలుకుచుండగనే వరేంద్రుఁడు వెలువరికి
వెళ్లెను. ఒకసాఁడు పడమహాయ పూజకై పుష్పములను
గ్రహించి పోవునపుడు సమాధినిమగ్నుడయ్యెను. తనచేత
నన్న పూజార్తవ్యములు క్రిందఁడిపోయెను. వత్సా! సారి

పమాదివొంది యాపున్నములను దానేధరించును. పరేంద్రుడు
అతనిని తేలికపెట్టి యుత్సవమును, తృప్తిపరచి తత్వమును ప్రత్యక్ష
ముగఁ గనుగొని వివరములయొక్కను. అంత పరమిగులు చేతని గా
బరిగ్రహించును.

రామకృష్ణచరణులను శిష్యులైన పరేంద్రుని దేహ
మును బరిశోధించి, "వత్సా! నీకరింపఁగములు బాగుగ
నున్నవెగాదీ, నీవు నిద్రించునపుడు నీకావసరము లొందెము
భారముగా నుండును. అది దీక్షాముగ్ధాయమునకు లక్షగాము
గా నని నిజ్ఞులందురు. నీవు శుక్కుచేదాంతినిగావు. నీకన్నులు
చూడ దృఢభక్తికలు, గొప్పజ్ఞానమును గలిగినవాడ నని
తెలుపుచున్నది." యని వచించెను.

పరేంద్రుడు ధ్యానింపఁకున్నది గురువు తన్ను
ప్రశ్నించుచున్నను, నొకప్పుడు ముఖమునైన నీక్షించుచున్నను,
రామకృష్ణులందరి గాఢానురాగముచే దక్షిణేశ్వరమునకుఁ
తాత్రుచుని యొందెను. శ్రీమత్కృష్ణులచేయే సర్వకర్మల
సాధనగా నని చెప్పిన గురువయ్యనితో భగవత్పాదార్పణము
గాని, యిది నాకు మొదట నక్కటలేదని మోక్షములములే
వచించెను. ఇట్లువచించినను భగవత్పాదార్పణమునుకొనిన
గురుశిష్యులయొక్కోపదేశమును వర్జింప నలవిగాదు.

పరేంద్రుడు సూరసవిభావమున విశ్వవిద్యాలయమున
విద్యనభ్యసించినను సహితవిద్యారాధనమును వదలలేదు.
బాల్యమునఁబడిన రామానుజభారతములవలనను, బ్యాకర
ణమువలనను చక్కగ పుష్కలమున గదిత్యముచెప్ప నేర్చెను.
మార్కటాచు రచించిన గ్రంథములు వ్రేసినవంగ వాద్యయమున

గుత్తమస్థావరము వలంకరించినది. సహజముగు నతనిసారమార్థిక
 క్రమస్థితి పితరు లాపగివరిక్షణచేతను, పద్విద్యచేతను, శ్రీరామ
 కృష్ణనివాస్థి భగ్యముచేతను ప్రతిభాద్విగుణితమై గాణిండు
 బొచ్చెను. వరేంద్రుడు కళాకాలలోఁ దత్వశాస్త్రము నభి
 మానవిద్యగా గొని కాశ్యాత్యత శ్లేష్మముల విమర్శనాబుద్ధితోఁ
 బరికించి, సహారణకు నేదాంతగ్రంథముల నాధునికదృష్టితో
 సమన్వయముచేసికొనుచుఁ దారిత్యముల గమనించెను.
 ఇందియగాఁ దేశచరిత్రలను సమగ్రముగఁ జూచి నున్న
 భువనఽయోశయములను, నేయేకాలముల మానవసంఘము
 దృష్టిపరిణామము చెందినది యనియును గమనించెను. తొడుక
 పాస్త్రాజ్యచరిత్రను క్రత్యేకముగఁ జూచెను. ఆత్మవిశ్వాసము
 నెఱిగియునును నీయనిగాఁ జేసిపదిని విశ్చయించెను.

వరేంద్రునియొక్కరి తేజోవంతమై సర్వజనాకర్షకమై
 యుండును. గంభీరముగ నడచునపు దతనియజయకములనుండి
 మాలవవికాసము స్ఫిరకమగుచుండును. కునాన్న తాళయమున
 నొకప్పుడు కీర్తియుగము, నొకప్పుడు కుండముగను నడచును.
 అప్పు దతనిమూర్తి నేరావంధకరమై యుండును. పాడుగును
 పొట్టియునుగాఁ జూతడు పామాశ్యముగ నుండును. శరీర
 దార్ధ్యముగలవాడౌ. విశామగునవస్థలమును, నున్నతమగు
 భీషములను, విశాలఫాలమును నతనివిప్రుతోన్నతభావము
 లను బ్రకటించును. విశాలములగుకరుణాక్షయలు నవనవోన్మి
 లనములై మాలవకాంతలు గొల్పుచు వంతరాత్నలోకనము
 లని తోచును. పంభాషణములు మృదుమధురములై శ్రేష్ఠ

పేయములై యుండును. ఇవియే కామేశ్వరస్థానికి వరేంద్రుని యందఁగఁ జేయుగల్గించినవి.

ఓట్లకు వరేంద్రుడు గురు నమమరిగొని యంటకేగెను 1584 వ సంవత్సరమున కట్టవరితకు (B. A) నేగెను. పసికొ షలిలేము లింకను వెలువడలేదు. బారానగరమున మిత్రునింఁ దనోఁజముగఁ గాఁముగఁజపుడందఁ వరేంద్రుని విశ్వనాథుడగు మనగించివట్లు వాస్తవచ్చెను. వెంటనే యంటకేవెల్లి దహనము నకు సరిగ్గముచేసిన విత్సేశనమును జూచి దుఃఖించి దహన సుహృద మొనర్చెను. మండుచున్నదిని గల్గొని దేహ మునకు నశించుటయే దృఢావ మని లేచెను. అకుటుంబమున వరేంద్రుడు తేల్పడు. భోగభాగములలోఁ బరిగిన యాలడు వేలపున తొట్టువులతోడ తల్లినిపొడింపదన నెచ్చెను. విశ్వనాథునితోడనే దత్తేశ్వరములు నశించెను భోగభాగముల ననుభవించిన బాధవులు శత్రువుగైరి. అరఁ డు నాగముఁకాకాలలోఁ జడపుయించెను. నిత్యము నడచియే కళాకాలము భోజనమును కొన్నిరోజులు నిరాహారము భోజనలేకయును. మిత్రులు భోజనమునకు రమ్మరిన నింటియంద తొఁబావలను దల్లినిదలుచుకొనివారిమామోనమును నిరాక రించును. ఇంటికివచ్చి యందఱు భుజింపగామిగిలినది భుజించును. లేనిచో మిత్రునిట భుజించితి నని చెప్పును. ఇట్లుండ నొక నాఁడు తల్లిభువనేశ్వరి. “మామూడ! నీ ప్రార్థనలు కాలింపుము. బాల్యమునుండియు భగవంతుడని వాచోపుచున్నాడవు. అట్టి భగవంతుడె యన్నచో నీకు చేసినయే లేదియో చెప్పుము” అని దూషించెను. వరేంద్రునిమనసు పంశయమునందెను. దేవుఁ

దున్నాఁడా! ఉన్నచో నిట్టిదారిద్ర్యము నైశ్వర్యము నను
తారతమ్యమేల! దేవుడు లేడు. నిజము నిజము." అని తలచి
దానిలోకమున కాచియడలు చెను.

అట్టిమొద యొక్క(జ్ఞాన) చతుఃదశు రామకృష్ణుడు
శిష్యుని సమాహించి, "పరీక్షితశ్రవ్యఁడా! నాస్తికుఁడ
వయ్యెదవా! ఇట్లుంటుంటు వ్రేలకుము. దేవి నాకుఁ జెప్పినది.
ఇత నిట్లు మాటలాడిన నేను వీయొగముగూడను" అని పరికి
దక్షిణేశ్వరమున కేగెను అమాటల విని నరేంద్రుడు
బాగుంటుండై గురువునో వేగెను. గురువు సమాధిస్థుఁ
డయ్యెను వీరేశ్వరుఁడు పరమహంసను సృజించి దుఱ్ఱు
యెను. నరేంద్రా. నిత్ర మాత్యంశల్యమును నెరవేర్చ జరించిత
వని నే నెఱుఁగుదును. సంపాదము నీకు సహజదు అయివచ్చెడిని
నేను జీవించి యున్నచటను గృహమున నుండు"మని గురువు
జోధించెను. కాంతుడై నరేంద్రుఁ డింటి వచ్చెను. చార
దశ్యము దావా యొకితినచ్చెను. దానిని జయించెను. సంపాద
భారము దుర్భరమితాఁగా నురేంద్రనాథుని పాకశాలలో
నుపాధ్యాయుఁడుగఁ జేరెను. కాని యది ఈ సంపాదముగఁకు
జాలవామి. అట్టిరీతి నోకయవతి లేన్ను చిగ్గహించుచో
నీకుంటుంటున్నంతయు భరించెద నని పలికెను. మఱియొకరునే
వన్ను పరియమాడిన నాపాత్రతయను వీరిక్తు నని యాద
గొల్పె. కాని నరేంద్రుడు తుచ్ఛసంపాదముల నానింపక
నిరాకరించె. అత్రోకే ఖనశివ్యరియఁ బుక్తుని దూలనాడె.

వీరేశ్వరుఁ డేమియుఁ దోచక 'యోదారిద్ర్యమును
దీర్చువాడు శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస గురూచితప్ర మతే

యొకనివల్ల గా' దని, గురువువగ్గఱను వెల్లెను. మహావస్థికు
లను గెల్చి వాపోయెను. ఈచారిత్ర్యము చదివారిన నికు
శక్తి గలదు. కనుక వాయూన్తి కూర్చుండచి ప్రార్థించెను.
"అబ్బాయో! నే నటుచంటి ప్రావలము కేమును. అదిగో లో!
మాత. అమెను కోరి నీయివ్వెమును లోందు" మని గురు దాదే
శించె. వరేంద్రుడు దేనిని పూటించి జ్ఞానై రాగ్యభక్తుల
వొసగు మని ప్రార్థించె. గురువు "కెవ్వో! యేల నీయివ్వెమును
గోరలేదు. మూల ప్రార్థించు" మని చెప్పె. రెండుమూడు
సారులుపిల్లియు జ్ఞానై రాగ్యములకై ప్రార్థించెగాని,
సంకడకు గోరలేదు. పిమ్మట వరేంద్రుడు గురువుపాదములపైఁ
లడి "స్వామీ! యింతయు మీమహిమ, దేవిని సుసార బాధా
వివర్తమును గోరలేదు ఓగు: కచ్చదు. నాకు చారిత్ర్యమును
మీరు తొలగించు తప్ప"దని ప్రార్థించె. అంతట పరమహంస
కడచొచ్చి, అట్లే మీకుటుంబమున కిం నన్నవస్త్రాదులను
లోకముగలుగదు పొన్నుని యనుగ్రహించెను. అదిముగలు
గొని యాదకవ్రాతప్రభావమువలనను, రామకృష్ణునిమహిమ
వలనను విగ్రహారాధనకుండు విశ్వాసము గలిగెను.

వరేంద్రుడు విత్యమును దక్షిణేశ్వరమునకు వెల్లి
గురుదేవుని దర్శించుచు వాచివలన వచోకడయములు నేర్చెను.
శుష్కవాదములు నిరూపయోగము లని యెఱింగెను. తత్త్వవర్మ
నము జిజ్ఞాసకు పరమాంధి యనియు, పాంసెకాచారముల
నిరసించగా దనియు, జాతిభేదములవ్యవస్థ తత్త్వమార్గమునకు
లే దనియు, దెలిసెను. తన్ను దూషించువానిని నీచులన లె
దలుదక సాధాయణవ్యూహావు లని భావించువేర్చెను. రామకృష్ణుని

నేవలన విద్యమృత్యుము విశుద్ధమానసత్వము విశ్వాతిశయవ్రతు నిగ్భృత్వము నలవడెను. వరేంద్రుడు శ్రీరామకృష్ణవరను పొందయొక్క సమాపాదమును పొందగల్గినది యాటువల్సరములు మాత్రమే. అప్పుడు కాంతిప్రదములకు 'బోధనలతో' జ్ఞానసంగ్రహాగీత్యతో, దివ్యానుభవములతో నానందముగ గడచి జీవితమున మహోన్నతతరగ భావించెను. విషయజాంఛా ప్రాబల్యమున రోకికాశయాలగు పాశ్వాత్యులవలనొంది, అత్త పాత్రాజ్యమును పోలదేశముల వ్యాపించులేని భక్త్యను ధ్వారగా యొనర్ప వరేంద్రుడు గురుసాక్షాతే బృతకంఠుఁడయ్యెను. అరిష్టదృష్టములవలనొందిన తత్కష్టాపనిధిమగు రామకృష్ణునియనంతరము వరేంద్రుఁడతనికి వారసుఁడుగ నాయెను.

రామకృష్ణుని గంకనైగముగలిగినపుడు వరేంద్రుడు రక్తిసేవకర్మబృందమున కధిపతియై యుపచారములు సల్పుచుండె. వరేంద్రుడే రామకృష్ణునియనంతర మతనియాశ్రమమును, శిష్యులను విచారించువాడు. కనక నతనివలన అత్తపాత్రాజ్యమునకు మార్గములను, శిష్యులయోగ్యతా యోగ్యతలు గమనించునిధిమను, ఎటువంటివాని శిష్టి యుపదేశము చేయవలసివదియును, తదిసంతకరణీయములును, వరేంద్రుఁడప్రవక్తృడై గ్రహించెను. రామకృష్ణుని హితుని గను, సన్నిహితునిగను, ప్రత్యజ్ఞునిగను, గురువుగను భావించెను. కయ్యాగతుడగు గురుని దివ్యానుభూతిని ప్రపాదింపుమని వేది మూడుదినములు ధ్యానింతుడై మఱివచ్చెను. విదవ రామకృష్ణుడు "వరేంద్ర! దేవివీశన్నిటినీ బాపెగదా! ఈదివ్యానుభూతి భద్రముగ నుంచుఁడును. దానికై వాదగ్గల

గలడు. వీవు చేయవలసినకార్యములు చాల గలవు. సాకార్యమును పెరవేర్చినవివృత నిది మఱల నీకు సిద్ధించును. శరీరమును జాగ్రత్తగ జూచుకొనుచుండఁచును. అపరవిషయమునను విక్రమచయమునను వివేచనగలిగియుండు" మని సరేంద్రుడు తెలుగవలెసిక్రమమును చెలికెను. రాజకృష్ణుడు సిద్ధిపొందుటకుమండఁ గన్నీరుగార్చెను. సరేంద్రుడు కారణమడుగ బాధ్యకర్తలును, తపస్పాధిరముల కన్నిటిని పోషియోధ్యాభ్యాస్తరహితుడనై ఘోర సంయమిని ఈ క్షేత్ర సర్వధున కార్యములనుజేసి పదప ధ్యంతి శాంతిగల నని యానతిచ్చి 16.10.1886-వ తేదీన బ్రహ్మకృష్ణమునందెను. సరేంద్రుడు గురువుఁడై శ్రీమహాత్ములై బ్రహ్మకర్తల గ్రహించెను. రాజకృష్ణునిమతమును కదపించుచు సరేంద్రుడు కామాయక మండలుప్రతిభలించి వివేకానందుడయ్యెను.

వివేకానందుడు రాజకృష్ణునియథులను రాగిపాత్ర యందుంచుకొని తలపైనిడుకొని శిష్యులు పోటవచ్చుచుండ బారానగరమున నష్టలను స్థాపించెను. 1886 మొదలు 1892 వఱకు బారానగరముననే యుంచెను. 1897 వఱకు ఆలంబజారు (దక్షిణకర్ణాటకవిభాగమున) నుంచెను. 1897 లో శేటూరున స్థాపించెను. "ఓన్న నీ వెచట నుంచిన వచటనే యుండును." అనిన గురువాశ్వాసుల స్మరించుచు మఱించెను. అచ్చట మఠ వివాదమువలన వెక్కుడు మతప్రవక్తలు కాగా వారితో చర్చ పొగించుచుఁ దగినమాధానముల నొసంగి వివేకానందుడు పుచ్చుచుండును. వివేకములగుపర్యవసములందు వివేకానందుడు బాలపన్యాసులతో కహోరాత్రముల భజనలు

భాగ్యవంతులు పలువురునును. బాహ్యవ్యాసులందును బ్రా
హ్మణులు రచ్చని విలివింపను బాలురు పోతుండుటచే వివేకానందుని
దూషించుచుఁ బోవుచుండిరి. నరేంద్రుడై శ్రీరామకృష్ణ
కుశము నచ్చట స్థిరముగ నుండుటకు కారణము. ఇరనిదివ్య
గానదోభావ్యతమును గ్రోలు లెక్కుట కుశమునఁ జేసిరి,
వీరే రామకృష్ణ సేవాసంఘము ఇది వివేకానందుని కృషియే.

శిష్యులందఱును దహ్మిర్యతోఁగాలము గడుపుచు,
నందఱును విరళాహోమముచేసి సన్యాసక్రీడును గ్రహించిరి.
అప్పు డందఱును తమకామరేయములను మార్పుకొనిరి.
నరేంద్రుడుకూత్ర కునోనామములతోఁ దన్ను గుర్తింప
కుండుటకై మెలగుచుండెను. అప్పుడు దేనిని గ్రహించి
బృందావనమును జేరి నరేంద్రుడు పోదరశిష్యులవలన దనకు
సంకటముగలుగుచున్నదని తలచి అందఱును స్వయఃశక్తిసైఁ
బ్రహ్మము సాగించులయు పని చెప్పి వారిని నాలుగుమూలల
కును బంపెను.

నరేంద్రుడు చరిత్రాచరుడై తీర్థయాత్రలను బయలు
జేరి విశ్వేశ్వరినివాసమును నింతరపుణ్యావాసమునగు కాశీనగ
రమున కేగెను. అచ్చటః బంపింతులగు భూదేవముఖోపాధ్యాయులు,
త్రిలింగస్వామి, భాస్కరానందస్వామి మున్నగువారిని
దర్శించివారలన విశేషములవెఱిగియోశీర్వాదమును బడసెను.
పిమ్మటనయోధ్యాకాముని దర్శించెను. ఆ గ్రామో తాక్షిమహాలు
నందలి విశేషములు గమనోనెను బృథావనమున కేగి యచ్చట
శ్రీమదీశ్వరౌసదలచి పాశీనానిముడి భూమమును గ్రహించి
సర్వమతేసమత్వమును బాటెను. గోవర్ధవారికిఁ బ్రదక్షిణ

మొదటి యాగవిచే బాధనొందినను యాచింతబోవుచుండెను. వెంటనే యొకపురుషుడువచ్చి యాచార్యునిచ్చి భుజింప జేసి, యదృశ్యుడయ్యెను 'యోగజేడం కనామ్యహం' అను భగవంతునివాక్యమును దలచుకొనినను, కాళాకుండమున కేగి కాపీకము పెంచవేసి ప్నాకముచేయుచుండ కపి యొకటి కాపీక ముపొందించెను. అభిమానపూరితుఁడై యాచండుడుకొంతదూర మేగువరకి నొకపురుషుడు కామామమును, కన్న పానీయముల నిచ్చి యదృశ్యుడయ్యెను. హరిద్యారమున కేగువరకి విచేకా నందుని ప్రసిద్ధి వినియు, పఠనియాకామును జూచియు ముగ్ధుఁడైన వైషణుమూర్ఖురగు కరచంద్రులతోను నరేంద్రుని నాడ రించి పూజించెను. అభ్యాత్మికమును బోధించెను. అతనితో ప్నాగి కేకమునకుబోయి యతనికి తగ్గవును బోధించి సర్వ రుగపరిత్యాగమొనర్ప సదానందుడని యతనికి నామకరణము చేసెను. అప్పుడుండి సోదరశిష్యులలో నొకరి కస్వల్పతగ నుండుటచేమఱచినచ్చి యతనికి స్వల్పతగూర్చి వైద్యనాథమున కేగెను. అప్పుడు నవీరమున నొకపొరంగము నిర్మించుకొని సకలకాస్త్రపాణిండుడగు పాపాపాపా యనునాతఁడు యోగ సాధనల నభ్యసించుచుండెను. అతని ఖ్యాతి హాకయోగము నభ్యసించ. గోరగలిగి నరేంద్రుఁడచటికి వెళ్లెను. కొన్ని దినములున్నను నతఁడు మహాతనుడు కాగా విచారముతో మరలచుండ గురుచేపుడు (రాక్షసృష్టుడు) దర్శన మిచ్చెను. అంతటితో నావిచారమును వదలెను. అభేదానందుని యస్వల్పతను విని కాళి కేగి యతనికిపలయు పరిష్కరులను గల్గించెను. మఱల నరేంద్రుడు తపముచేయ మొదలిడెను. అప్పుడు

కలకత్తాలో బలరామబోసు మరణమును విని విచారము నందెను. శ్రీరామకృష్ణుని జ్ఞానకాండము గంగానదియొద్దవ నాలయము నిర్మింపవలయునని ప్రమదాదాసుచేత దెల్పి కృషి యొనర్చెను. ఇప్పుడు కలకత్తాపర్యాటమున కారెల్లుదున్న రామ కృష్ణనియాలయము వివేకానందుని కృషిఫలితమే. వివేకానంద స్వామి స్వాత్మానుభవమువల్ల యాత్మలకు నఖండానందునితో బడులుకేరి మొదట భాగ్యరమునకు బోయెను. అప్పటి నుండి యఖండానందుడు కోర వైద్యభాగమునకు బోయి యటనుండి కాకి పెల్లెను. అరట మిక్కిలగు ప్రమదా దాసుతో వేదాంతోపన్యాసములచే బ్రహండము నుట్టుగాఁ బూసింక నుటల నిట నడుగుపెట్ట నని పలికెను. అది కాశ్రమమునకు: బోవుచు పోతున్నదెట్లుకొండఁ గూర్చొని భార్యక మొనర్చి యుండవలెనని ప్రార్థనముల కేతల్వమురు దర్శించితి నని గంగాధరునితో (అఖండానందునితో) నుడివెను. అట్టిరచి సోదరి యాత్మపాత్య నెఱిగెను. సర్వభూగవతిగ్యాగి యగుటకు స్థరించి దుఃఖములు నడలి ప్రయాగకు బోయి శ్రీనగరమున కేగి, యటనుండి హృషీకేశమురు కేరెను. స్వామి యచ్చట పోకొప్పర్లకాల వేర్పటచుకొని మాధుర నవలం దించి రక్షముచేయుచోడగెను. అట మాన్యవధ్యమున గలిసి కొన్న బ్రహ్మసంకతురీమానందాచి సోదరులుఁగూడి రక్ష్య విచార సర్వసంకాదికవముచే కాలముగడచెను. సోదరు లకు మృచ్ఛాటికా కామంచలాదులను పోధించి సంస్కృత పాండిత్యమును ప్రకటించెను. మిరటబోసుండఁగానొకదినము పు స్తకభాండాగారమునుండి సర్దాన్ అబ్బక్ అనువాక్పాత్యుడు

వ్రాసిన తత్త్వగ్రంథములను చెప్పించుకొని చదివి ముఱుగాచేయుచు 'వారీయదేవా నివృత్తికై' యాగ్రంథప్రచురముల నెల్లరికి బోధించెను. పర్యాయమున బాధ్యులైనవారందఱును లోకమున కొడుకులై యాత్మచేయుట యావశ్యకముననుపది, వివేకానందు, దేవానందుగ వినియగోరి, 'పాదరశ్మిబాంధవము కృత్రిమము కాన నాకు కలదు' అని పాదతులను బంపి 1871 జనవరినెలలో ఢిల్లీకి వచ్చెను.

ఢిల్లీలో వివేకానందుడు వివిధపాఠశాలములవేరఁ గొన్ని కోడలులను, తన్నుఁజేరకర్చినపాదతులను ప్రతిమానపు డును రెవరునోడుసారముగ గవ్యమును తేర యుత్పింపవలయు' నని చెప్పి కుదిరితా నాశ్వాసుంగరమునకుఁ బ్రయాణమయ్యెను. 1891 డిసెంబరులో నాశ్వాసుప్రదేశులో దిగి కావలికి నేరి యోవంగదేశము నిండు ననించెను. మాల్వీసాహెబు మున్నగువారవేకులకునవచ్చుచుండిరి. ప్వామి వారలతోఁ బ్రసంగించుచు కురాసుయొక్క యశాశ్చర్యమునుజెప్పియు, మహాభక్తుల! వ్రసములను బాడియు, శంకరాచార్యుల వైఖ్యానుల యావశ్యములను వివరించియు వేదవేదాంతరహస్యములను బోధించి శ్రోతల నానందముచుచుండెను. మాడుకోడలన్న పాఠములచే యావశ్యపించుచున్నను ఒక్కఁడును ప్వామి యాహావవిషయమై కలఁగింపలేదు. ఆ త్తతే నొకడొరముడు ప్వామి! వేదండాలుడను. ప్వాము లాకలిగొనియున్నాడు. కవిరములు గల్గించును భుజింపు. డని ప్రార్థన నలసియందు పరమాత్మ నోవంప నీవుచేసితిరొట్టెలను దిండు నని ప్వామి చెప్పి భుజించె. కాడ వరివడు మేర్పడినపిమ్మట నాకింకను

సంపదగల్గించెను. స్వామి ప్రసిద్ధి వివి జనులరాక యధికమగుట చేత స్వామివాళవండికునియింటికి బసమూర్చెను. హిందూ మహావైదియ శ్రీ వ్రహ్మలనెడి భవములే యందలి ప్రశ్నలకు సమత్తముల నిచ్చుచుండెను. కొంతాకు మంత్రప్రదేశ మొనర్చెను. స్వామికి హిను వివి వివాసగురామచంద్రశ్రీ, పాశ్చాత్యవ్యామో హితుడగు వాళార్యమహారాజును స్వామి ద్వారముచేయించెను. రాజు స్వామిని జూచి, కండికులగు మీ కుద్యోగముచేసి భవము సంపాదించగ భిక్ష మేయెత్తెనని యడుగ, నిర్భయముగ, విశోదముగ పాశ్చాత్య వ్యామోహమునుబడి రాజకార్యముల నేల యలక్ష్యము చేయుచుంటివో ముందు చెప్పుమని యడిగి యతని వ్యామోహమును మూర్చిరు. రాజభాయాపకమును దెప్పించి యమినియఁ గాఁగ దప్పఁజేసియు రాజునకు గోపముగలిగించి, 'నీభాయానింతామూర్తమున నీళ్లు గోపముగల్గెనో', యట్లే భగవంతుని భాయామూర్తమునకు విగ్రహము లందునుండు నని యీ విగ్రహారాధనాంతుడగ నొనర్చెను. కిచ్చట దివాను గృహమునకు బసమూర్చెను. స్వామి యెల్లరకును సూర్య గమ్యుడై వేదిదీపవ్యత్యాసములే సందరించును. రాజులకడ కేగునపుడు వాహవాడల నెక్కును. వేదలక్షకు బాద చాచియై యేగును. అందఱును "భగవంతు డడుగఁగనే యిచ్చువాడుగాడు. పురుషకారవిహితుడను వీశ్వరాను గ్రహముగలుగడు. శ్రీకృష్ణుడర్జునుడను సింహాదుకర్తయార లింపువని యాచేరించె. సింహముకర్తచరణములన చిత్త శిథిలము, కర్తవ్యత్యాగమును, పరిమేష్వరాన్నికలబ్ధియు

సిద్ధించును." అని యుపదేశించుచుండును. ఆశ్వాసరసగర్భమున ననేకయుగములము స్వామి సంస్కృతము నభ్యసించుకొనెను. ఆశ్వాసరసగర్భమునుండి జయపురమున కేగెను. అచ్చట వివేకానందస్వామియొక్క బ్రాహ్మణాచార్యులను తీయఁబడెను. అచ్చటఁ గ్రామవ్యవస్థను గ్రహించి, "దృఢవంశిల్పమునకు సాధ్యముగాని దేదియులేదు. కొంతలను పండితయనఁచు" నని వదించెను. స్వామి జయపురమునుండి అజయ్యరమున కేగి యుచట నొకగుహలో కొంతకాలము తపముచేసెను. అచ్చట నుండి మఱల క్షేత్రదురాచారము వేరి, తనవౌధవామహిమచే స్వామి యాతని శిష్యునిగాఁజేకొని రుచివర్మలగొనెను. అతనికి వృద్ధేశాభివృద్ధికి ప్రకృతిశాస్త్రరహితోధన లాభశక్తిగ ముని శాస్త్రవిజ్ఞానముతో తద్విరోధన మొనర్చెను. మహారాజునకు సంతానముగలుగ నరమొసఁగెను. సంస్కరణములచేతను, భార్యకప్రతిష్ఠాపనలచేతను, ముచితవిద్యావిధానములచేతను ప్రజాక్షేమమునుగోరి దేశాభివృద్ధికి వోద్యమదురసునాశయముతో స్వామి రాజులతో సహవాసముచేయుదొడఁగెను. దిద్దివగరమునుండి భూబనగరమున కేగి దివానునకు దేశోద్ధరణమును దెలిపెను. పార్శ్వంబరు కేగి వేదముల ననువదించుచున్న దివానునకు సాయపడెను. శ్రావాణగరమున కేగి బొటగంగాధరలింక్మను గలికికొని పెక్కువిషయములఁ జర్చించెను. అటనుండి కొల్లాపురరాజులను దర్శించి భర్తదీక్షను విశదఁజేసెను. అచ్చటనుండి మైసూరుకు వచ్చెను. అచ్చట రాజు చాచురాజేంద్రవిద్యయరు చండితపభగావించ నందుస్వామి యుపన్యసించి సఖాసదులవివశుల చేసెను. అతడొకగుఱవామూలముల నిరాకరిం

చెను. పాశ్చాత్యదేశమున కేగువపుడు వలసినధనము నొసగు
మరి చెప్పెను. రాజాశోకచే ప్యామి తనయులస్వామములను
గొన్నిటిని గ్రామస్థానికాక్షుల కిచ్చెను. అవి యిప్పుడీ నచ్చట
గలవు. అటుచుః కొన్నిదేశమున కేగి రాజాశు మరవోధ
గావించి, యచ్చటనుండి రాజుక్వరమును, కన్యాకుమారిని
దర్శించెను. అచ్చట కిలాతలమున నిలిచి భారతదేశసైన్య
మునుకూర్చి మిక్కిలి విచారించి, “భారతదేశము ముక్ఖంబు నీ
సముద్రమును దాటి పశ్చిమభాగమున కేగి, నామిస్థిలముచే
వలసినంతధన ముష్టించెను. మూర్ఖదేశమునకు వచ్చి భార
తీయపురమధ్యగమించు నిమిత్తమ నమిగ్ధము. కాదేని తప్పు
యర్థమున ప్రాముఖ్య వచయెను.” అని కన్నీడుగార
దేశభక్తులై జగజ్జరసిని, శ్రీరామకృష్ణుని స్తోత్రించెను. సనాతన
భక్తస్వరూపముగు భారతీయవిజ్ఞానమును పాశ్చాత్యులచే
భూషించుటేనైన నని విచేశానందుడు శరభముపూసెను. కన్యా
కుమారినింపి బయలుదేరి చెప్పవగరమునకు ప్యామి వచ్చెను.
అది 1936వ సంవత్సరము, ప్యామికుప్రాయలో ముత్తభవాభరణ
దామ్యవిగ్నహమున విడిచెను. ప్యామిని దర్శించ వేలకొలది
రండితులు వచ్చిరి. అనెనులకు భగవద్వ్రతము ముడచేసిందిరి.
అందులో నాస్తికుడును, క్రైస్తవకాళాదిపాథ్యాయుడగు
శింగారచేలుమొదలియూమన కాస్తికత్వముగలిగింది కియ్యనిగఁ
జేసికొనెను. పశ్చిమభాగమునకు సనాతనభక్తసమదేశమును గొని
పోవుటకు ప్యాములే యప్పులని మద్రాసులులు తలచి, యిదు
వందలరూప్యములను ప్రోగుచేసి పికాగోదుహాభరణముగవలసిన
నని స్తోత్రంబు దేనియాజ్ఞకాలేదనిచెప్పి యాశనమును దీవలకు

వ్యయించుకొనెను. అట్టితేటి హైదరాబాదునుండి యాకాశ్వనము రాగా స్వామి బ్రతులుచేరెను హైదరాబాదుస్టేషనులో నా స్థానోద్యోగులును పండితులును మున్నగు ప్రభుత్వపురుషులు పెక్కురు వచ్చి స్వాగత మొసంగి స్వామిని గౌరవించిరి. స్వామి నవాబునకు మిత్రమును, మిత్రప్రచారమును జరిపెను. పశ్చిమ ఖండమున కుత్తప్రచారముచేయ భవమియ నవా బంగీరించెను. అద్వైతముండి కుతల ముద్రాసుకనువచ్చెను. స్వామిరాకతై కేల కొలది ప్రజలు స్వాగతమిచ్చిరి. పశ్చిమఖండ ప్రయాగమున కింకను కారదాదేవియొక్కయు, రామకృష్ణగురుదేవుని యొక్కయు ననుజ్ఞ స్వామికి గలగలేదు. ఓకనాథు గురుజీ సముద్రమునకు బ్రవేశించుచున్నట్లు కాన్పించెను. అనుజ్ఞయైన దని ప్రయాగముయొక్కను, అదేసమయమునకు బుత్రప్రాప్తిసంఘటనే తేత్రిరాజు స్వామిని చిలురుకొనివచ్చుటకై కార్యదర్శిని పంపెను. స్వామితేత్రినగరమునకేగి మహారాజు స్వాగతము నందెను. స్వామికి బస్తిమఖండమున వలయుబోకర్కములు గూర్చుటకై తనకార్యదర్శినినూడ పంపెను. స్వామి యట నుండి జయపురముమీదుగా జొంబాయినగరమునుజేరెను. 81.5.1993 లేదిన జొంబాయినుండి 'ఛెనియ్యల'రనునోడ నెక్కినను.

ఓడ నైవాలో హంగుకొంగులో నాగగా స్వామి యచటనున్న చౌధమతమును చూడదలచి, యచటి కావలివార లకు 'పిమ్' అనుమంత్రము గ్రహమాత్రానివృత్తికై యొసగి మతములోనివింతలను గమగొనెను. పిమ్మట జపానుమీదుగా టాకియో, యోకోహమా మున్నగు ప్రభావనగరముల

దర్శించి జపానుపరిశ్రమల గాంచి యాచరించి యున్నచిని గుఱించి ముద్రామహిమలకు లేఖనానెను. జపానునుండి కొలది దినములకు వికాగోపగరమును చేరెను. అచ్చట బొక పూట కూటియింట బసచేసెను. మఱునా దచటి ప్రపంచపస్తుప్రదర్శనమును జూడ స్వామి రెన్నెను. అచ్చటి పాశ్చాత్యనాగరికతా దృశ్యములను, నిర్మాణకౌశలమును, సుపర్వైశ్వర్యమును జూచి నివ్వెఱచెను. ప్రేక్షకులలో నాప్రదర్శనకాల నిండియుండెను ఆజనసమర్థమున బొక్కరైవను స్వామికి కరిచితుడు గానుపించెడు, రెండుచూసములయినపిదప వెళ్లంబడులోగాని మహాసభ జనగడు. ఆశీఠలమున శశివరక్షణమునకు: దసినయుడుపులు స్వామికి లేత్ర. ప్రఖ్యాతసుప్థలమే బుంబడువాతమాత్రమే యాసభకుఁ బ్రతినిధులుగ రాదగిన దనియు, కాలము వ్యర్థి క్రమించిన దనియు స్వామి వివెను. "ఇంతటిప్రయాసముతో నింతదూరదేశమునకువచ్చుట వ్యర్థమేనా, భవవ్యయ మధికము గల నీయెఱికాదేశమున జనించుటకు నాకు భన మెవ్వ డీయ గలడు. నిర్ధనుడ వగునే నిర్భు జేమిచేయవలయు"నని మిక్కిలి కఠిరపించుట వెలయ వెవ్వరికిని తరముగాదు.

మదరాసులోనిదిక్రు దొకడు తనదలిచితుడగు నమెరికా వానికి స్వామినిసూచి యుత్తరముప్రాసెను. అతడు స్వామిని మిక్కిలి యాచరించెను. వికాగోపంబు బొట్టనువగరమున వ్యయము తక్కువయగు వని స్వామి యచటరైలులో ప్రయాణముచేయుచుండెను. బండిలో నొకవృద్ధవనిత స్వామిలో మూట్లాడి తనగృహమునకు రమ్మని బొట్టనువమిచ్చగ్రామమునకుఁ బిలుచుకొని పోయి వసలియూర్చెను. ఆనెమలవచ్చి ప్రశ్నిం

చుచుఁ బోవుచుండిరి. అమెరికాలో చాలవృక్షములు పంపూర్ణ
మయ్యెను. తనవృక్షములనుకూర్చి పరిచరివిధముల వాపోవుచు
స్వామి మిత్రులకు బాబులు ప్రాసించి. మహాసభలో ప్రసంగించుట
కవకాశము లభించక చింతిల్లుచుండ వల్లవృద్ధివృద్ధిద్వాలయ
కుండితుండగు రైట్ తొర చింతింపకై సభ కభ్యర్థన నెన్ను
కొనుతనమిశ్రునకు స్వామినికూర్చి మన మహామండితులకంటెను
వేయిరెట్లధికుడని వ్రాసి, యభ్యర్థిత్వమును గలిగించెను. స్వామి
రైటుకుండితునిసాయమున ఓకాగోమహాసభకుఁ బోవుచు దైవ
వశమున దారితిప్పెను. నాటిరాత్రి రైటుపెట్టలో సామా
నులతోఁ గూడఁ బరుండి నిద్రించెను. మఱునాడుదయమున
లేచి యమెరికాదేశభ్రమికులను స్వామి తపద్బాధకై యాచిం
చెను. కాపాయభారియగు వారని గొండలు విడలించివేసిరి,
మఱిగొండలు మాడించి తలుపులు బిగించుకొనిరి. అది చూచి
స్వామి విహ్వలయై యాకలిదే నడవలేక భగవంతునిస్మరించుచు
నడచుచు నేలపైఁ గూడెను. అచ్చటి కెమటనున్న యింటలోని
యువతి బార్బి హేల్ అనునామె స్వామి క్రిందనుడుటను జూచి,
పరుకెత్తుకొనివచ్చి యుపచరింప లేవకుల వియమించి, స్వామి
తెప్పల్లినదివట్టుట 'మహాసభ కభ్యర్థన' యని ప్రశ్నించి,
భోజనానంతరమున స్వామిని ప్రియముగా మహాసభకుఁ గొని
పోయెను. స్వామిని సభవారు ప్రతినిధిగా పంపిరించెరి. అంతట
భగవంతుని, శారదాదేవిని, గురువును నుద్దేశించి భారత
ప్రతిభనుకాటవర్షునిగాఁ జేయుడని ప్రార్థించెను. పదివేలమంది
యెదుట, రోమోకాథలిక్ మున్నగుమతప్రవక్తలుగల సభ

యందు స్వామి యొనర్చినయశస్కాంక్షములను కలుపుదు
పాశ్చాత్యప్రముఖులను, ప్రసిద్ధిచెందినప్రతికలును చేనోర్లఁ
జాటివని. 1894వ సంవత్సరముందు ఆమెరికాదేశముందు పర్యట
నమొనర్చిరి. భారతదేశ పునర్యుద్ధరణముపై స్వామి వారిప్రతిభా
దృశ్యానుభవమునకై వచ్చిరథనమును బంపవలయు నని తలచి యొక
యుగసంస్థలో చేరి యుపన్యసింప దొడగిరి. ఒక్కొక్క యువ
స్వ్యాసమునకు రు. 100-లు వచ్చుచున్నను, ఆసంస్థయంతయు
నవహరించెను. అది యెఱిగి స్వామి యాసంస్థను వదలి యుచిర
ముగ నుపన్యసింపదొడగిరి. పరదూషణలనుగాని, భూషణల
గాని యాలింపక స్వామి రూపములహించెను. ఒక్కొక్కసారి
వారమునకు 12 నుండి 14 దినస్వ్యాసముల నొసగవలసివచ్చెను.
స్వామి కుదస్వ్యాసమునకు ముందు దిన మధ్యరాత్రమున కుద
నాడు రా నుపన్యసింప దగినదిషయమును నెవ్వరో దెల్పు
చున్నట్లు గోచరించును. కానినే సభలో మహానాడు స్వామి
యుపన్యసింపవట. అట్టిషయమున స్వామి! స్వర్ణమూత్రమున
పరులజివితమును మూర్చగలుగునట్టియోగశక్తులు సిద్ధించెను.

ఒకప్పుడు కై స్తవమతప్రచారకుల కుపన్యసింపచుచు రెం
రెం దనునరుడు స్వామి రాజీయప్రతినిధి యని కలికెను.
అప్పుడు స్వామి “కాశ్యపతంత్రముతో”గాని, కాజీయోద్యోగన
ముతోఁ గాని నాకు కొంచెమైనను సంబంధము లేదు.
నాలక్ష్యము పుమాళ మొక్కటియి. అది పరిగా నున్న
నన్నియు దమంత పరిపదును. ఇదివఱకుఁ జేసినప్రసంగములలో
వట్టివేవైన గలవా యని చరిత్ర అరయునది.” అని నుడివెని.

అనవాదములకు సమాధానములు పెచ్చలేక వెలిగి, విజయ
హిమగిరి ప్రకాశవాస మెప్పుడు భుజించునోకదా యని తలచు
చుండుడును. భారతీయవిజ్ఞానము పోడిటిగ్రివేకర్ దేవేయనధలో
స్వామి పాల్గొనిరి. అతఁడుఁడీ న్యాయాద్వైతముపై బ్రాక్లిక్
నంధమున నున్నవనించిరి. నలుపు రమెరికనులు కిచ్చుకొనిరి.
1896-వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరిలో కచ్చితవారికి విద్యాబోధన
గాదియొ మొదలిడెను. రాజయోగరహస్యముల సత్యము బోధించ
మొదలిడెను. అట్టితన కిచ్చులు భారతదేశమునకు 2000వందని
రేఖలపై రేఖలు ప్రాయబోధింపిరి. వారి కొంతకాల మాగడు;
కష్టపట్టిన నెరివి యందఱును ప్రపంచమును పేల్చొలుకవలసి
యొప్పు దని సమాధానములు ప్రసీరి.

పాశ్చాత్యలోకమున ముందడుగుదేయవలెను యొంగ్ల
దేశమునకును సమాతనభివృద్ధియును కలుగవలయు నని స్వామి
తలంపుకొనియొందిరి. అప్పుడు చిన్ ముల్లర్, ఇ. టి. స్టర్టీ
యనువారిదవ్యయోచనాద్వైతములు స్వామికి తెలియ. ఇంటనే
స్వామి యెలుదేరి మార్గదర్శకమున నున్న ప్యాడిమంగళమున
గొన్నిదినములు నివసించెను. క్రైస్తవమతవ్యాప్తి తగ్గెను. వారి
యోచనయ నూడంతవేరేమున పోడిటిన్ రిపోటియాద్వైతములు
తగ్గెను. అందువలన క్రైస్తవమతప్రచారకులు వివేకావదని
అగాధ ప్రయత్నములు పాగించిరి. కాని కొనసాగలేదు. అందఁడు
తేరగనే వెక్కురమిక్రులు ఆయనకు స్వాగతమొసర్చిరి. తమ
యొంగ్లకాళిభక్తముగొన రవ్వనిరి. ఎవ్వరు రాజభవనమున నాత్మజ్ఞాన
మున సూర్యి వేలకొలదిజనుల కవసరమిచ్చెను. వెక్కురయనకు

లును యువకులును స్వామికి శిష్యులై హైందవులవలె వేలమీదఁ బచ్చాననముచేసికొని కూర్చుండి యుపదేశముల వినుచుండిరి. విశాచములేక మతవ్యాప్తిచేయుటచే స్వాములు మిక్కిలి యులసటఁజెందిరి. కుఱ్ఱోక్కరైవచో మరచిందియుండు రని స్వామియే మిక్కిలకు వ్రాసెనున్నాడు. అచ్చటినుండి మఱల నమెరికాకు ప్రయాణముచేయు నెంచి, యచ్చటికిఁబయలుకుఁ జకులోఁ దా మొకసంఘము నేర్పఱచుకొని భగవద్గీతాది గ్రంథపఠనము సాగింపు దని యుద్బోధించి యమెరికాకు బయలుదేరిరి.

అమెరికాఖండమున నీసారి స్వామి పెక్కుతావుల సంఘములస్థాపించుచు వేదాంతలోధనము, వేదాంతానుష్ఠానము, సర్వమతసమరసభావమును బోధించి యనుష్ఠించఁ జేయుచుఁ బర్యటనము సాగించెను. అనేకు లనేకవిధముల చరిత్రకామాలమునఁ బ్రశంసించిరి. వివేకానందస్వామి మార్తి ముత్తేయును, అరసిముక్కమమును నమెరికాప్రజల నద్భుతముగ ధ్వజముగావించికొనెను. అరసిచాస్యరససంభాషణములో శ్రోతలహృదయముల నదీనభావములు దరిలఁజేయును. మఱల 1290వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ మాసమున న్యూయార్కు నుండి లండను వచ్చెను. అచ్చటికి శారదానందుడు వచ్చియుం దెను. స్వామి యతనిజూచి మిక్కిలి యాశ్చర్యముకొందెను. మిస్ ముల్లర్, ఇ. టి. ప్లర్టీలు, మాస్సుముల్లర్ ను దర్శించెను. లండనులో స్వామి యుద్యమము జయప్రదమయ్యెను.

శిష్యులు స్వామి శ్రమచరించుచుండుటచే బ్రతిమదేశ
పర్యటన మొనర్చ నానన్వనించిరి. ముల్లారుకవస్థయు, సెనియరు
దంపతులతో స్వామి ప్యారిమమిదాగా జివోవా కేగి బెయో
యాత్ర చేసి, అల్పులపవిత్రముదలి మంచుకొండలవెక్కి, స్విడ్జ
ర్లాండులోని పొందర్యమును దిలకించుచు బ్రయాణముపొగించు
చుండిరి. ఇర్లనీలోని దేవదేవమండితుని ఆనన్వరము నంగీ
కరించి స్వామి కీల్బర్జుగామునకుచెల్లి కుండితుని దర్శించెను. అం
దందు వ్యాప్తికొనించి తనయంబ్యమమును వెలకొల్పెను.
ముతల బండనుకువచ్చి యందఱు యనుమతిగొని, గుడ్విగ్, పోడరి
నివేదితా (నోబల్), సెనియరుదంపతులు తన్నువేదింప నిచ్చు
గొని రాగా వారి మాతృదేశయాత్ర స్వామి పొగించెను. 11
సంవత్సరములు కర్మమఖండపంచార మొనర్చి మోడయెక్కి
కొలంకోకు 15.1.1897 వచ్చెను. అచ్చటచేసిన వేలకొలదికనుల
ప్యార్గతము కుదిరిని మహాపర్యాస మొనగెను. కాండి,
బాస్సా, పాంబోకట్టగములను దర్శించుచు నుదవ్యసించుచు
వచ్చెను. మాతృదేశాగమకట్టాపకాథము రామనాథరాజాచే
కేయింపబడిన 40 అనుగుల యెత్తుగల విజయస్తూపమును
27.1.1897 పాంబోకగరమున స్వామి పాదము లిడితావున
స్థాపింపబడెను. రామనాథపురము, మధుర, తిరుచినాల్లి, కుంభ
కోణముల నున్నవనుల గంభీరవాక్కులచే నానందపడి మర్రా
సును వచ్చిరి. వారు వచ్చుటయందు ఎక్కువప్రేమను చక్కగ
నలంకరించి ప్రవేశించుటకు టిక్కెట్లు పెట్టబడెను. ఆయివచ్చుట
కిని స్థలమంతయు గ్రక్కిరిపెను. ఉత్సవముతోఁ జురదీధులగొని

వచ్చిరి. 9 దినము లచ్చట వసించిరి. మఱల పాశ్చాత్య దేశమునకు రమ్మని స్వామి కాహ్వానములువచ్చెను. పూనాకు రావలసివదని యీక్ స్వామి విధించెను. విక్రంతియావశ్యక మయ్యుండుటచే స్వామి 15-2-1897 జనస్థానమున కలకత్తాకు నోడలో ప్రయాణముచేసిరి.

వైకాపానునికి స్వాగత మొసంగ రక్తాంగమునకాజా నభ్యక్షతను నొకసంఘ మేర్పడెను. స్వామి ఖదర్ పురమునచ్చునది కింఘ మచటికి జేరి ప్రత్యేకపురై బులండిలోఁ గలకత్తాకుఁ దీసి కొనివెళ్ళెను. అచ్చట జేరిన ప్రజలకు స్వామి నమస్కరించెను. హస్తధర్మములు దిమ్మముట్లుచుండు నొకయశ్వశోకటముపై స్వామిని కుసుమమాలాలంకృతునిజేసి స్వయముగ శోకటమును లాగికొనిపోయిరి. స్వామి కొంగుస్వాగతవత్తములకు పరిమితి లేదు. అట్టిసమయమున రామకృష్ణనిజస్వ దినమువచ్చెను. స్వామి యుత్సవమున పాల్గొని ప్రజలు తన్నునుగడింప జూరేశ్వరవన మునకును, కాశీమాతాలయమునకును గేగి యభివందన మొనర్చి అంగ్లేయశిష్యులహితులై రామకృష్ణులు వసించిన ప్రదేశమును, తప మొనర్చినస్థలమును, సిద్ధిసంపిన్నస్థానమును దర్శించి స్త్రావణలు నలిచెను. స్వామి 9-12-1893 రామకృష్ణదుక స్థానమునకై 15 ఏకరములభూమిని నొకభవనమును గొనెను. కాశీలో సీనువనగ్నహమున బసచేసి, యలంబజాగమకమున పోదరశిష్యులనుగడికొనుచుండెను. “విద్యావంతులు, బ్రహ్మ చారలు నగువారే అత్తమామలోకత్యాగములను గూర్చ గల”రని యావకులకు జోధించుచుండెను.

స్వామి భవభృతీరకక్షలము భారవోసి తీవ్రమగుకృప
 కలుపుటచే నారోగ్యము చెడెను. వైద్యులబలహాచే దాణ్ణింగున
 కేగిరి. బద్ధాశ్వామహారాచ తనభవనమున వౌకభాగము స్వామి
 వసించుట కొనగను. అచ్చట స్వామి తనయోగసిద్ధులచే జ్వర
 వీడితులకును, నకస్తారోగులకును, స్ఫుర్మమాత్రమున వ్యస్థలుగ
 చేసిరి. ప్యాధిలోధనలచే ననేమలు పర్యసంగచరిత్యాసురై చుక
 మునఁజేసిరి. రామకృష్ణుని యోగయములకు నెఱవేర్చి స్వామి
 పెక్కుసంఘములనుస్థాపించెను. విదేశములకును భారత దేశమున
 కును సంబంధముగల్గించి నచటి కేగి యాచార్యులముల నులుప
 నుగిషితులకు నేర్పాట్లుగావించెను. కలకత్తాలో 1891వ
 సంవత్సరమున శ్రీరామకృష్ణదేవాసుఖభవనియు, శ్రీరామకృష్ణ
 చుక భవనియును లెండుభాగములుగ విభజించబడెను. చుక
 మునఁ జేసవారలకు మోక్షమునకును, సవ్యాసచోదమునకును
 వలయు శిక్షణమొనగుట చుకహస్తమొక్క యుద్దేశ్యము. వైద్య
 శాలలు, విద్యాశాలలు, నేవాశ్రమములు మున్నగువనిస్థాపించి
 మానవజీవితయోగ నేవాసంఘముయొక్క ముఖ్యోద్దేశ్యము.
 బ్రహ్మచారులను, సవ్యాసముని వైవహారే యాకాశ్యవర్గసభ్యు
 లుగ నుంచెదగుదురు. అని పోదరశిష్యులకు రామకృష్ణునిచుహితు
 లను, పాశ్చాత్యఖండమందు స్వామభవములైన గురుదహితు
 లను వెల్పి కార్యము నిర్వహించి స్వామి ప్రోత్సహించెనెను.

వినేకానందవియోగోగ్యము పరిగ లేకుండుటచేవైద్యుల
 సహాయమున కలకత్తాను నచటి స్వామి హిమాలయమునందలి
 అల్పరాష్ట్రమునకు బయలుదేరి చుభ్య లక్ష్మీనగర

వాసులు స్వాగతమిచ్చిరి. లోడిమావగరమునకును వల
కొలదిజరులు ప్యామికి స్వాగతమొసగిరి. పానులు మేడలపై
నుండి ఛస్పములు చల్లుచుండ ప్యామి యశ్వాతోహామన
ఆల్పశాస్త్రజ్ఞానును బ్రవేశించెను. ప్యామికి గొంతయా
రోగ్యము చేపూజెను. ఉత్తరదేశకావ్యసములురచ్చుటచే
స్వామి అల్పారాలో రెండుపన్యాసములొసగి, బయలుదేరి,
బొరిల్లి, అమృతనరమువాటి ఇష్టానగరమున కాశీకుమార
రాజును గలిసి కొని, యటనుండి రావోరుచేరెను. అచ్చట
ఆర్యసమాజకులసంశయములను తీర్చెను. అదై వ్యతదేవాంతనిధి
యగు రామకృష్ణస్వామిని దర్శించెను. తనగానమునకుఁ
బ్రీరుదై బహుమతిగనిచ్చిర బుగారుగడియారమును వీరగ్గణపె
నెను ధరింతు నని యతనికిచ్చెను. అటనుండి యాశ్వామనగర
మున కేగి పూర్వము తనకు నాతిభ్యమొసగిన వృద్ధవనితకు
స్వామి సూరూహప్యముల జూపెను. క్షేత్రినగరమున కేగి
క్షేత్రిమహారాజునిపై మూడుచేలరూప్యములను, ప్రజలును
రాజోద్యోగులు నిచ్చినవిశేషభనమును స్వామి షకమునకుఁ
బంపెను. స్వామి “మేటిభారతీయులు హిందువులుగారు,
దేవాంగులుగారు. వన్నంటకు మని పలుకువాడు. నంటయిల్లే
దేవాలయము. నంటకుండలే దేవతలు. ఈవర్ణితి నశించ
నయమును ఉపనిషదర్థమును గుర్తించవలయు” నని క్షేత్రి
మహారాజునకుఁ దెలిపెను. పాపధూయివ్యములగు చ్యుతి
చారాసినీచక్రత్యము లీదినములలో నెవ్వరును గర్హించు,
భోజ్యపానీయాదివింధనములతో సంఘపాతిశ్యము నుపద్ర
వమును కూడి యున్నది” అని కాశీరరాజునకు తెలిపెను.

"ప్రజలలో కాళాభేదములను తోగొట్టి బాంధవ్యములు కలపకొనవలయును. ప్రభుమయున తత్వబోధకులకన్న పావీయాదలకూర్చి పితన సామాన్యజనులఁ జెరింగవలయును. భారతీయిల్లినవిధులగు వేదకాస్త్రముల నిలువఁజెట్టి బ్రాహ్మణులగు లంఘింపరాదు. దూషింపరాదు. సంస్కృతవిద్యావాన్మతి నొందింపవలయును బలవంతులను, భీమంతులను పెడఁజేయు జట్టి జాతీయవిద్యాలయ నెలకొల్పవలయును. త్యాగము, నేర విధిగను భారతీయుల కాదర్శము లని యెఱుంగవలయును. విశుద్ధమును పెంపొందవలయును. పాశ్చాత్యులకు సమానభర్త తత్వముల బోధించుటకును, వారిపాశ్చాత్యులవిద్యలను నేర్పుకొనుటకును యోచకులకు శిక్షణ నొసంగవలయును." అను నీయదేశములను స్వామి దేశమంతటను వ్యాపింపజేసెను. కలఁతలో ప్లేగు వ్యాధిం ప్లామి తనయాలోగ్యమునైనను గణంపక దాట్టరింగునుండివచ్చి జనులకు తోడ్పడెను. నైని టాటునకు వెళ్లెను, శిష్యులతోఁగూడి ఆల్మోరాకు వెళ్లి కివాడనిగూర్చియు, శుకునిగూర్చియు, బుడభగవానునిగూర్చియు నుపవ్యసించెను. ఆట్టితటి పాపాపారితాపాయోగ్యము, పాశ్చాత్యదేశమునఁ దనయుపవ్యాసముల సంగ్రహించి (షార్క్ హంతుచేసి) ప్రకటించిన నుద్వేగయోగ్యమరణమును బహువిధముల స్వామి పరిపఠించెను. ఆల్మోరాలోనే దేశభక్తుడును, సహావిద్యార్థుడునగు ఆశ్వినీకుమారుడత్తు స్వామిని చర్చించెను. దేశీయపక్షయముల వెన్నింటివో వారికి స్వామి తెల్పెను. అటనుండి శిష్యులతో మనోహరములగు హ్వార

గర్జములమీదగా గాశ్చీరముపను: బోయెను. అప్పుడు 'తక్ష
 ఛమలేమూ' దేవాలయమును దర్శించి భారతీయులదేవాలయ
 నిర్మాణోద్దేశ్యమును అంగీకరింపఁజేసి యటఁగుండి శ్రీనగర
 మునకు: బయలుదేరి. అప్పుడు దేశోన్నత్యమునుగూర్చి
 ప్రసాదించిరి. అటునుండి యమరవాళమున కేగి యచ్చటి స్నాన
 దేవతారాధనలను యథాపూర్వముగ నిర్వహించిరి. మొదటి
 పాశ్చాత్యశిష్యురాలుండుటచే నచ్చట పాథువులు స్వామిని
 నిరోధించిరి. కాని చాలిదైరాగ్యాధిభక్తులను గాంచి దాసులైరి.
 స్వామి అమరవాళపరమేశ్వరిని నమస్కరించి భాగవదనుగ్రహి
 తయ్యము. శివుడు ద్వద్భూదమరణమును ప్రసాదించెను. అట
 నుండి స్వామి యెంటరిగ కీరధవాని కరిగి యచ్చట దేవిని
 వారముదినములు కీరదలతో సర్పించి జపహోమాదుల
 నాచరించెను. మరల శ్రీనగరమునకువచ్చి యచ్చటనుండి తెచ్చిన
 పూవులను శిష్యులచేపైనిది యాశీర్వదించెను. అట జ్వరాదిక
 ముదే: లిడింగ. బను నొకఫలము స్వర్ణమూర్తిముచే ద్వర్ణుని
 జేయ నాధికను స్వామిని గొలుచుచుండెను. ఆఫలము గురువు
 దేర్చియై స్వామికి వసునాదలుగలుగ శుద్ధప్రయోగము
 చేసెను. అది తేలిసి నామకర్మమునిష్ఠరించి స్వామి స్వర్ణదయ్యము.
 అటునుండి శిష్యులమేతుండై "తాళాపదమీదగా తేటారు
 మకమున కరుదెంచెను. అప్పుడు శ్రీనామకర్మమునిష్ఠమునను
 విశేషముగ స్థాపించుచు శిష్యులకు దేశప్రచారమునకై శిక్షణ
 నొసగుచు గొంతకాలము గడపిరి.

స్వామి దేవిమాజ్జగోని నివేదితాశురీయానందులతో
 గూడి మఱల పశ్చిమభారతమునకు 20-5-1399 కేది గోల్కొండ

యనునోడవై పయనమామెను. ముద్రామనగరవాసు లొసగు పూజలంది యట దిగకయే నాలుగునోజులు ప్రయాణముచేసి కొలంబోను చేరిరి. మధ్య శిష్యుల కనేకబోధనలు భగవద్ గీతాపారాయణమును గావించుచుండిరి. ఏదెక, సూయజల మీదుగా లండనునగరమును 31.5.1892 తేదిని చేరి, యట కొన్ని దినములు స్వామి శాంతముగఁ గడపిరి. అటనుండి యమెరికాకు లయలుచేరి, న్యూయార్కునగరమును బ్రదేశించెను. అట ప్రచారము సాగించుచున్న ఆశేవాసంఘమును విశ్రులును దర్శించి స్వామికి స్వాగత మొసఁగిరి. అప్పుట నాథ్యాత్మికమును కలంచుచు కళేదాసంఘతోఁ దానిక రెండు మామసంవత్సరములకంటె జేసింప ననియు నాయుధరాత్మ నీ దేహము భరింపజాల కవియు స్వామి వాక్రుచ్చెను. న్యూ యార్కునుండి స్వామి తత్పరిపఁపట్టణములను జూచుచుఁ గాలి ఫోర్నియా దురగణానుబోయి స్వాగతముల సంపాదెను. అటనుండి లాస్ ఏంజెల్స్ కేగి యట కొన్ని దినములుండి వేదాంత రత్నము, కర్మరహస్యము, మనశ్శక్తులు మున్నగువిషయముల నుపన్యసించిరి. కనడనార్ట్టామున కేగి షేక్స్పియరుపంథుము నందును, యూనివర్సిటీవర్సయందును రామానుజము, భారతము, దేవదూత యగుక్రీస్తు, విశ్వమానవమతావలంబము, మతప్రబోధకులు అనువిషయములను వేలకొలదివరులకు స్వామి యుపన్యసించిరి. అచ్చటనుండి షీక్ లాండ్, సాఫ్ ఫోర్నియోనగరముల నుపన్యసించిరి. దావివలన వేదాంతసూత్రలమును గలిగెను. మతీయం బుద్ధ, క్రీస్తు, మహమ్మదు, కృష్ణుల సందేశములను, మన శక్తులవశ్యక్తులను, ప్రకృతిజీవేశ్వరులను

మున్నగువానినిగుఱించి స్వాన్నిస్కీపారుల కుపవ్యసించెను. పెక్కుష్టముల వేదాంతసంఘములు స్థాపింపబడెను. కాలిఫోర్నియాలో కాంత్యాత్మజుమును స్థాపించి తురీయానందుని ఆశ్రమాధిపతిగ స్వామినియేదించిరి. వైద్యులను ఈత స్వామికాంక్ష తేలరనుచోట పాశ్చాత్యశిష్యులతో ముఖముగ కాలము గడపుచుండెను. అయినను స్వామి తేజోహలోకయాత్ర ముగియవచ్చినదని యితః 18-4-1900 లేదిన 'ఎస్ మెక్లాడ్' అనుశిష్యురాలికి ప్రపంచమునకు తనకు సంబంధము వీరిన దనియును, ముక్తిని గుఱించియు, కర్మముగుఱించియు శరీరస్పృహచోలగిహాపుడున్నదనియును స్వామియు త్వరము చాసెను.

స్వారిన్ద్రజ్ఞానమున పర్యవసరచారిత్రకమహాసభ జరుపుటకై పాశ్చాత్యులు ప్రయత్నించుచుండిరి. అందునన్యసించుటకై వివేకానందుని కాన్వోకముచిరి. 20-7-1900 లేది స్వారిను నగరమున శిష్యులను లెగెటౌదండకులగృహమున విడిసెను.

అప్పటి మతప్రచారమునలన శ్రైస్తవమతము ప్రగించు ననుతలంపుచే చారిత్రక విమర్శమాత్రము జరుపబడవలెనని తీర్మానించిరి. అందు స్వామివైదికమునుగూర్చి యుపన్యసించుచు దేశీయగ్రంథములయుత్సృష్టత ముద్యోగించిరి. అందు జగదీశ చంద్రశాసునూడ ముపన్యసించెను. సభ యనంతరము స్వామి బ్రిటానీ యనుపరగకాలో ఓలిబుల్డపతిగృహమున శిష్యులతో నేగెను. భారతబాలికాపాఠశాలాభివృద్ధికై వివేదికాసతి యింగ్లాండున కేగెను. బ్రిటనీనుండి స్వామి మిత్రులతో వియన్నా, కాన్స్టాంజీనోపిల్, ఏథెన్సు ఈజిప్టులను దర్శించి, ఓంటరిగ భారతదేశమునకు ముటలెను.

వివేకానందస్వామి 9-12-1900 తేది రాత్రి తేలూరు మతమునకు వచ్చిచేరి. అందఱు నుంభావితముగ వచ్చుటకు వింతకొందిరి. భోజనానంతరము స్వామి పశ్చిమదేశద్యుటనమునుకూర్చి సోదరశిష్యులకు దెలియజేసెను. 'దేవియ్యో మరణముచే విచారించుచున్న యతనిని నోచాకుటకై మాయావతి కేగి యచ్చట కొన్నిదినములు వివోదముగ గడచెను. తేలూరుమతమున సంవత్సరము చోధనకు వలయు పాఠములును, శరీరచార్యమునకు వలయువ్యాయానువర్తకులును, అధ్యాత్మికాభివృద్ధికివలసిన ధ్యానాదిపాఠనములును నిర్వహించుటనుచుండెను. స్వామిక మిగిలినది కార్యభారమును వహించ సమర్థులగువారిని తయారుచేయుటయే. వివేకానందుని మాత ధవనేశ్వరీదేవి అస్సాము, ప్రాచ్యవంగదేశములలోని పుణ్యాక్షేత్రములకు దర్శించుకొనెను. స్వామి తల్లిని, శిష్యులను గొండలి వెంట నిడుకొని 19-3-1901 తేదిన కలకత్తానుండి బయలుదేరి ఢాకా చేరిరి. అచ్చటి వారు బహిరంగచారుగారి భవనమున కుత్సరముగా గొవిందాన్ని విడిచిరి. జగన్నాథకళాళాలలోను, మఱువాసు బహిరంగముగను చూతృదేశోద్ధరణమునుకూర్చి స్వామి యుపద్యహించెను. అటునుండి కామాఖ్యచంద్రవాళపుణ్యాక్షేత్రములను దర్శించి గోపాళి కేగి యచ్చట మూడువన్యాసములజేసెను. అచ్చట పద్మహాస్రీ, కాటా దొరలతో సుభాషించెను. వాగమహాశయినింట్ల పఠనిగృహిణి యొసగినయోతిభక్తమును గ్రహించెను. అచ్చట వివేకానందుని కారోగ్యము బాగుగ తగ్గిపోయెను. ఉబ్బనము, అలిమూత్రము వధికమయ్యెను. శరీర మేమైనను దిగులులేదు. 16-వందల సంవత్సరము రావించువలసినకృత్యముల దేశమునకు బ్రక

టించితి నని పాస్వామి నుడిచెను. కొన్ని నెలలు గడచెను. మఱ
 జేలూరుమహమున కరుదెంచెను. ఉపచారములు చక్కగ
 పాగుచుండెను. పాస్వామి యనేకవిధములుగ మతముసంబంధము
 పంచరించుచుండెను. ఇప్పుడు కాళ్ళుబైదు. నడచుటకు శక్తి
 లేదు. నిర్దలబ్ధుడు. మతమునకు పై యంతస్తున ఆగ్నేయభాగ
 మున నున్నగది పాస్వామి నివాసస్థానము. అది విశాలమై నాలుగు
 కిరీటలు మూడువాకిండ్లచే నొప్పుచుండును. అదియే కళన
 మందిరము. అందు నొకరైపు నైదడుగుల నిలువుబద్ధము,
 రామాయము బుంచుకొనుచట్టము, స్త్రీకింగులుగలయిండ్ల
 మందము, పూలపాత్ర, యుగబల్లపై వ్రాయునదికములు,
 నొకగంటయు, ముత్యముకబల్లపై పింగాణిపాస్త్రలు, ధ్యాన
 మున కుపయోగించుకృష్ణాక్షరము, రామకృష్ణనిరటముగలిగి
 యొప్పుచుండును. పాస్వామి భక్తులతో ముచ్చటించి, భుజించి
 నిద్రించెను. యోగస్థితుడై కరమేశ్వరధ్యాన మొనర్చెను.
 పాస్వామి యనారోగ్యమున నుండెను. భువనేశ్వరి, బాల్యకుం
 డోకప్పుడు నరేంద్రునికి జన్మచేయగా గాలికాదేవియొడుట
 దొరలించెన నని మ్రొక్కుకొనెను. అది పురగానుచచ్చినరేం
 ద్రునకు కలుగంపెను. వివేకానందు డస్యశత్రుగ నుండియె,
 మూర్ఖవాంఛదీర్ప గంగాప్పానమొచ్చి యాత్మీయస్త్రములతో
 దల్లిమ్రొక్కును నెరవేర్చెను. పిమ్మట మతమునకు వచ్చి యథా
 క్రమముగ శిష్యులకుఁ బాఠములు పాఠించుచుండెను. ధ్యాన
 ములు సలుపుచుండెను. పికదినము శిష్యుని పంచాంగము
 తెచ్చుని గోడయందు గుర్తించెను. అది కడపటిదినము. నా
 దుదియమున పాస్వామిలేచి యథాపూర్వముగఁ గాలకృత్యముల
 నెరవేర్చుకొని 8 గంటలకు పూజామందిరమున కేగి లేచుచు

ఃటిలు మాసికొని (నాడుమాత్రము) నిర్వాతప్రదేశమున
 11 గంధలఁటకు థ్యావమొనర్చెను. క్రిందనున్న శిష్యులందఱు
 వింతకొనునట్లు కావత్తనమును గావించెను. మథ్యాహ్న
 భోజనానంతరము ఒకరిగంటకు శిష్యులకు వ్యాకరణపాఠము
 చెప్పెను. పాఠముకాలము ప్రమాదమనితో వాహ్యురీ వెడలి
 22 మైళ్ల దూరము నడచి ముఖ్యములగువిద్యముల ముచ్చ
 టించెను. పాఠముకాలమైనది. శరీరము చాల లేతగ నున్న
 దని శిష్యులకుఁ జెప్పెను. పూజాపాఠము లొనరించి కొంతలేపు
 ప్రసంగించి తనగఁగి చెల్లెను. శిష్యుని చిలిచి జనకూల పెచ్చని
 చెప్పెను. శిష్యునిద్యామువద్ద నుండు మనిచెప్పి యేకాంతముగ,
 నొకగంటలేపు జడముచెసెను. తరువాత క్రింద కడకపై కందు
 కొని శిష్యుని చిలిచి శిష్యులకు వెనుకవైపు విసరుచుండుమని
 చెప్పెను. తగినున్న జనకూల జారి క్రిందపడెను. విసరుచున్న
 శిష్యుడు స్వామి నిద్రించుచున్నాడని తలచెను. వెంటనే
 రెండు దీర్ఘనిశ్వాసములు విసవచ్చెను. శిష్యుడు భయపడి
 పరుగెత్తి క్రిందనున్నశిష్యులఁ బిలుచుకొనివచ్చెను. శ్వాసము
 లేదు, చెవిమందు నాదీప్యంతచలనము గనుపింపలేదు. యోగ
 స్థితుడని తలచిరి. కామక్పవ్వపఃకీర్తన మొనరించిరి. కాని
 చలించలేదు. వెంటనే వైద్యుని పిలుచుకొనివచ్చిరి. వైద్యుడు
 స్వామి శరీరమునంతయుఁ బరీక్షించెను. వైద్యము లేదని
 చెప్పెను. మఱుపాదుకయమునఁ జూచునప్పుడే దృగ్గోళముల
 యందును, నాపాపుటములందును, వక్త్రమునందును రక్త
 ప్రాసము గనుపించెను. వైద్యులు శిష్యులందఱి రక్తనాళము
 భిన్నమగుటచే నిట్లు సంభవించు ననిరి. యోగులు “స్వామి
 జనథ్యావములతో బ్రహ్మరంధ్రమునుండి ప్రాణోత్క్రమణ

మొవర్సెనని భావించిరి. స్వచ్ఛామరణము గలుగువట్లు స్వామి వరముపొందియుండిరిగదా. అది స్వామి పంచాంగమును జూచి గోడమీద గుర్తించివదివము 4-7-1902. శుభకృష్ణామ పునర్నవ శ్రేష్ఠబహుళచతుర్దశి. స్వామిమూడుదివములకు ముందే పాదరునితో గంగాతీరమున విశేషమును జూపి 'నేను శరీరము చాలించిన నచట దహన మొనరింపు' మని చెప్పియుండెను. మర ప్రదేశములయు జనులతో క్రిక్కిరిసి తిరునాళ్లవలె నుండెను. స్వామి పాదములకు లక్ష్మణుని పూరి వస్త్రములపై ముద్రలను దీసికొని భద్రరతిచిరి. అపరాధామగునికి స్వామిని శ్రీండి దీసికొనివచ్చి కాషాయములచే గట్టి శిష్యులందఱు నిర్దిష్టప్రదేశమును జేరిరి. చందనకాషాయలచే తరిని వేర్చి యందు స్వామి శరీరమునుంచి యగ్నిని ప్రజ్వలింపజేసి ప్రకషిణముల నొనర్చిరి. దహనకర్త పూర్తియయినది. సాయంసమయమున శిష్యులందఱిమనములు ప్రకాంతభావము బుద్ధిపించెను. ప్రార్థనలు సలిపిరి. చితినుండిరిసి కొన్నియస్థులు భద్రరతిబలబడెను. అతావుననే నేడు వివేకానందాలయము వెలయుచున్నది. అందు క్రిందిభాగమున వివేకానందునిచలువరాలి విగ్రహము నెలకొల్పబడియున్నది. పైయులేస్తున ఓంకారము వెలయుచున్నది. వివేకానందస్వామి తివఘోరిశరీరమును త్యజించినను అతనిదివ్యతోధనములు నేటిని సజీవములై రుతి మానవుని హృదయమునందును సంచలనము నందుచున్నవి. భారతీయులందఱు స్వామిజీవితము నాచర్యముగ గొని భారత దేశోన్నత్యమును, సనాతనధర్మమును బరిపాలించి వివేకానందులై వెలయుదురుగాక.

రూ 1-4 దు. అ.

బ్యాంక్ బిల్లులు, చెడుపత్రములు	...	5	0
యజ్ఞశ్రావణము, క్రమాలు	...	0	12
నీటిపంపు, కి. చిన్నయజ్ఞశ్రావణము	...	0	12
" బీదా	...	1	4
జంతుశ్రమ, పక్షిశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	0	12
జంతుశ్రమ, పక్షిశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	1	12
నీటిశ్రమ	...	0	8
జంతుశ్రమ, పక్షిశ్రమ	...	4	0
జంతుశ్రమ, పక్షిశ్రమ	...	1	8
జంతుశ్రమ, పక్షిశ్రమ	...	2	8
జంతుశ్రమ, పక్షిశ్రమ, జంతుశ్రమ (చిన్నయజ్ఞశ్రమ)	...	3	0
జంతుశ్రమ	...	1	0
జంతుశ్రమ, I భాగము	...	1	4
" II భాగము	...	1	4
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	0	8
" A. S. P. అయ్యలు	...	0	8
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ, 1,2 భాగము	...	2	0
" జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ III భాగము	...	2	0
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	0	12
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	0	12
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	1	0
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	0	12
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	0	12
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	0	4
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	0	4
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	0	8
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	0	4
జంతుశ్రమ, జంతుశ్రమ	...	0	6

శ్రీ వి త ము లు

	శ్రీ వి త ము లు
శ్రీ వి త ము లు	0 10
శ్రీ వి త ము లు	0 2
శ్రీ వి త ము లు	0 6
శ్రీ వి త ము లు	0 6
శ్రీ వి త ము లు	0 2
శ్రీ వి త ము లు	0 2
శ్రీ వి త ము లు	1 0
శ్రీ వి త ము లు	0 4
శ్రీ వి త ము లు	0 6
శ్రీ వి త ము లు	0 4
శ్రీ వి త ము లు	0 2
శ్రీ వి త ము లు	0 4
శ్రీ వి త ము లు	0 2
శ్రీ వి త ము లు	0 12
శ్రీ వి త ము లు	0 4
శ్రీ వి త ము లు	0 2
శ్రీ వి త ము లు	0 2
శ్రీ వి త ము లు	0 8
శ్రీ వి త ము లు	0 12
శ్రీ వి త ము లు	0 3
శ్రీ వి త ము లు	0 4
శ్రీ వి త ము లు	0 8
శ్రీ వి త ము లు	0 8
శ్రీ వి త ము లు	0 10
శ్రీ వి త ము లు	0 10

శ్రీ వి త ము లు

1372.

292 శ్రీ వి త ము లు

10
10
2
6
6
9
2
0
4
5
4
2
4
12
4
4
2
8
12
3
4
4
6
6
11
10